

Literatura pro 4. ročník

Marta Hudcová

Obsah

1		Maturitní zkouška z českého jazyka a literatury	3
	1.1	Výběr z katalogu požadavků pro zkoušky společné části maturitní zkoušky	3
	1.2	Kritéria pro výběr maturitních zadání k ústní zkoušce	4
	1.3	Vzor přihlášky k ústní maturitní zkoušce	6
2		Opakování učiva 3. ročníku – didaktický test	8
3		Obraz 2. světové války ve světové literatuře	10
4		Světová literatura 2. poloviny 20. století	14
	4.1	Společensko-historické pozadí doby	14
	4.2	Literární směry ve světové poválečné literatuře	15
	4.3	Americká próza	17
	4.4	Francouzská próza	20
	4.5	Německá próza	23
	4.6	Ruská próza	26
	4.7	Anglická próza	28
	4.8	Detektivní žánr	30
	4.9	Italská próza	31
	4.10	Próza v ostatních zemích	33
	4.11	Vědecko-fantastická tematika	35
	4.12	Světové drama 2. poloviny 20. století	39
5		Didaktický test – pravopis – procvičení	42
6		Obraz 2. světové války v české literatuře	44
7		Vývoj společnosti a kultury v poválečném období	46
8		Literatura 1945 - 1989	48
	8.1	Poezie po roce 1945	49
	8.2	Poezie 70. let, písňové texty	50
	8.3	Český underground	52
	8.4	Tendence v české próze po roce 1948	54
	8.5	Jiří Weil	55
	8.6	Arnošt Lustig	57
	8.7	Jan Otčenášek	58
	8.8	Josef Škvorecký	59
	8.9	Ota Pavel	61
	8.10	Vladimír Páral	63
	8.11	Bohumil Hrabal	65
	8.12	Milan Kundera	68
9		Literatura po roce 1989	70
	9.1	Kulturně-historická situace	70
	9.2	Michal Viewegh	72
	9.3	Drama	74
10		Souhrnné opakování učiva 4. ročníku	76
11		Nejdůležitější pojmy	78
12		Slovní zásoba	79
13		Rozbor neuměleckého textu – otázky k MZ	80
14		Rozbor uměleckého textu – otázky k MZ	80
15		Použitá literatura	80

1 Maturitní zkouška z českého jazyka a literatury

1.1 Výběr z katalogu požadavků pro zkoušky společné části maturitní zkoušky

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zveřejňuje v souladu s ustanovením § 78a odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, **katalogy požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky** ze zkušebních předmětů český jazyk a literatura, matematika, anglický jazyk, německý jazyk, ruský jazyk, francouzský jazyk a španělský jazyk. **V souladu s těmito požadavky budou koncipovány zkoušky a dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky konané po 1. lednu 2015** (plné znění Katalogů požadavků pro zkoušky společné části maturitní zkoušky je k dispozici např. na www.novamaturita.cz).

V aktuálních, pro následující maturitní období platných katalozích jsou provedeny jen změny reagující na zkušenosti předešlých čtyř zkušebních období maturitní zkoušky, změny reflektující názory a náměty odborné pedagogické veřejnosti a změny a úpravy směřující ke konsolidaci struktury a srozumitelnosti textu, a to i s přihlédnutím k zachování meziočnické srovnatelnosti zkušebních úloh a zadání.

Katalogy vymezují očekávané vědomosti a dovednosti, které mohou být ověřovány v rámci společné části maturitní zkoušky a k jejichž získání směřuje výuka v předmětech, z nichž se podle školského zákona koná maturitní zkouška v oborech středního vzdělávání ukončených maturitní zkouškou.

Maturitní zkouška z českého jazyka a literatury ve společné části maturitní zkoušky je koncipována jako zkouška komplexní. Skládá se z **didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky**. Váhy dílčích zkoušek pro celkové hodnocení jsou v poměru **1:1:1**.

Ústní zkouška

Předmětem ústní části zkoušky jsou **praktické komunikační dovednosti a přiměřená analýza a interpretace uměleckého i neuměleckého textu**, a to s využitím vědomostí a dovedností získaných v průběhu studia na daném typu střední školy

Žák, který koná maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury v rámci společné části maturitní zkoušky, prokáže osvojení následujících vědomostí a dovedností:

1. charakterizuje umělecký text

- postihne základní charakteristické znaky textu;
- využije vědomosti získané přečtením díla, z něhož pochází umělecký text;
- při charakteristice textu využívá znalostí literárněhistorického kontextu;

2. charakterizuje neumělecký text

- postihne základní charakteristické znaky textu;

3. formuluje výpovědi v souladu s jazykovými normami a se zásadami jazykové kultury.

1.2 Kritéria pro výběr maturitních zadání k ústní zkoušce

Každý žák odevzdává řediteli školy **seznam literárních děl** sestavený na základě kritérií pro výběr maturitních zadání k ústní zkoušce v termínu stanoveném prováděcím předpisem MŠMT (vždy do 31. 3. následujícího roku). Žákův seznam je zároveň **seznamem jeho maturitních zadání**. Z tohoto seznamu si žák losuje **jedno** zadání, zkoušku koná s **pracovním listem**. Pracovní list dostává žák až po vylosování zadání.

Kritéria pro výběr maturitních zadání k ústní zkoušce:

Žák vybírá 20 literárních děl:

Světová a česká literatura do konce 18. st. min. **2** literární díla

Světová a česká literatura 19. st. min. **3** literární díla

Světová literatura 20. a 21. st. min. **4** literární díla

Česká literatura 20. a 21. st. min. **5** literárních děl

Minimálně **dvěma** literárními díly musí být v seznamu žáka zastoupena **próza, poezie, drama**. Seznam žáka může obsahovat maximálně **dvě** díla od jednoho autora. Seznam literárních děl, z něhož žák vybírá (tzv. **školní seznam literárních děl**), sestavuje škola. Žákům je k dispozici na internetových stránkách školy (www.ststeplice.cz).

Školní seznam literárních děl

Světová a česká literatura do konce 18. st. (min. 2 literární díla)	
1.	Epos o Gilgamešovi
2.	Kosmova kronika
3.	Longos: Dafnis a Chloe
4.	Mastičkář
5.	Molière, Jean-Baptiste: Lakomec
6.	Shakespeare, William: Hamlet

Světová a česká literatura 19. st. (min. 3 literární díla)	
7.	de Balzac, Honoré: Otec Goriot
8.	Baudelaire, Charles: Květy zla
9.	Brontëová, Emily: Na Větrné hůrce
10.	Dostojevskij, Fjodor Michajlovič: Zločin a trest
11.	Erben, Karel Jaromír: Kytice
12.	Havlíček Borovský, Karel: Král Lávra
13.	Hugo, Victor: Chrám Matky Boží v Paříži
14.	Mácha, Karel Hynek: Máj
15.	Mrštíkové, Vilém a Alois: Maryša
16.	Němcová, Božena: Divá Bára
17.	Neruda, Jan: Balady a romance
18.	Poe, Edgar Allan: Jáma a kyvadlo
19.	Shelley, Mary: Frankenstein
20.	Stendhal: Červený a černý
21.	Stevenson, Robert Louis: Podivuhodný případ doktora Jekylla a pana Hyda
22.	Šlejhar, Karel Josef: Kuře melancholik
23.	Wilde, Oscar: Obraz Doriana Graye
24.	Zola, Émile: Zabiják

Světová literatura 20. a 21. st. (min. 4 literární díla)	
25.	Apollinaire, Guillaume: Alkoholy
26.	Asimov, Isaac: Já, robot
27.	Beckett, Samuel: Čekání na Godota
28.	Coelho, Paulo: Veronika se rozhodla zemřít
29.	Dahl, Roald: Milostné rošády
30.	Deník Anne Frankové
31.	F., Christiane: My děti ze stanice ZOO
32.	Hemingway, Ernest: Stařec a moře
33.	London, Jack: Tulák po hvězdách
34.	Nabokov, Vladimir: Lolita
35.	Orwell, George: 1984
36.	Orwell, George: Farma zvířat
37.	Queneau, Raymond: Stylistická cvičení
38.	Remarque, Erich Maria: Na západní frontě klid
39.	Rolland, Romain: Petr a Lucie

40.	Rothfuss, Patrick: Jméno větru
41.	Rowling, J. K.: Harry Potter a Kámen mudrců
42.	de Saint-Exupéry, Antoine: Malý princ
43.	Salinger, Jerome David: Kdo chytá v žitě
44.	Shaw, George Bernard: Pygmalion
45.	Schlink, Bernhard: Předčítač
46.	Solženicyn, Alexandr Isajevič: Jeden den Ivana Děnisoviče
47.	Steinbeck, John: O myších a lidech
48.	Townsendová, Sue: Tajný deník Adriana Molea

Česká literatura 20. a 21. st. (min. 5 literárních děl)	
49.	Bezruč, Petr: Slezské písně
50.	Čapek, Karel: Bílá nemoc
51.	Čapek, Karel: R. U. R.
52.	Dousková, Irena: Hrdý Budžes
53.	Dyk, Viktor: Krysař
54.	Hrabal, Bohumil: Postřižiny
55.	Janeček, Petr: Sanitka a jiné děsivé příběhy
56.	Kafka, Franz: Proměna
57.	Kryl, Karel: Kníška
58.	Kundera, Milan: Směšné lásky
59.	Lustig, Arnošt: Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou
60.	Nezval, Vítězslav: Edison
61.	Otčenášek, Jan: Romeo, Julie a tma
62.	Páral, Vladimír: Katapult
63.	Pavel, Ota: Smrt krásných srnců
64.	Pelc, Jan: ...a vyberte si
65.	Poláček, Karel: Bylo nás pět
66.	Seifert, Jaroslav: Na vlnách T.S.F.
67.	Šabach, Petr: Hovno hoří
68.	Škvorecký, Josef: Prima sezóna
69.	Viewegh, Michal: Báječná léta pod psa
70.	Weil, Jiří: Život s hvězdou

1.3 Vzor přihlášky k ústní maturitní zkoušce

Přihlášku si stáhněte, vyplňte si své jméno, třídu, obor vzdělávání, 20 knih dle vlastního výběru, datum. Přihlášku vytiskněte, podepište a předejte vyučující do zadaného termínu. Ta ji zkontroluje a předá řediteli školy. Před ústní zkouškou si vylosujete číslo zkušební otázky, které odpovídá číslu ve vašem seznamu literárních děl.

Maturitní zkouška z českého jazyka a literatury 2019

Seznam literárních děl

Jméno: Adam NOVÁK

Třída: KO4. nebo GD4.

Obor: Obchodník, Kosmetické služby nebo Grafický design

1.	Čapek, Karel: Bílá nemoc
2.	Deník Anne Frankové
3.	Erben, Karel Jaromír: Kytice
4.	F., Christiane: My děti ze stanice ZOO
5.	Havlíček Borovský, Karel: Král Lávra
6.	Hugo, Victor: Chrám Matky Boží v Paříži
7.	Kafka, Franz: Proměna
8.	Lustig, A.: Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou
9.	Mácha, Karel Hynek: Máj
10.	Molière: Lakomec
11.	Mrštíkové, Vilém a Alois: Maryša
12.	Nabokov, Vladimír: Lolita
13.	Němcová, Božena: Divá Bára
14.	Pavel, Ota: Smrt krásných srnců
15.	Poláček, Karel: Bylo nás pět
16.	Remarque, Erich Maria: Na západní frontě klid
17.	Rolland, Romain: Petr a Lucie
18.	Rowlingová, Joanne Kathleen: Harry Potter a Kámen mudrců
19.	Shakespeare, William: Hamlet
20.	Viewegh, Michal: Báječná léta pod psa

V Teplicích dne .....

.....

Podpis

2 Opakování učiva 3. ročníku – didaktický test – celkem 64 b – čas 40 min.

1. Uvedené útvary přiřaďte k **funkčním stylům** (u odborného stylu i podtyp). 10 b

- A) Učebnice: Dějepis
- B) Projev prezidenta k výročí ČR
- C) Podací lístek (na poště)
- D) Pohled z dovolené
- E) Studie o Karlu Čapkovi
- F) Svatební oznámení
- G) román
- H) inzerát

---

2. Definujte tyto pojmy a odpovězte na doplňující otázky:

15 b

imaginativní próza + uveďte autora, který do ní patří:

eufemismus + uveďte 1 příklad:

historismus + uveďte 1 příklad:

novela (definujte a navíc ji přiřaďte ji k literárnímu žánru, druhu, stanovte rozsah,...):

poetismus + uveďte autora, který do něj patří:

proletářské umění + uveďte autora, který do něj patří:

argot + uveďte 1 příklad:

dialekt:

PRÁCE S VÝCHOZÍM TEXTEM:

Doma Antonín seznal, že se paní Důrová právě vrátila z téhož cirkusového představení a že pomýšlí na spánek. „Dnes pravil zíraje oknem k jasnému měsíci je tmavá noc a spousta ničemníků má asi zálsuk na tvoje podušky na tvoje pláště utěrky mýdla a na ostatní pomůcky plovárenské. Lehni si bez starostí. Půjdu je hlídat. Ztrávím noc ve veliké kabině na loži, které je tvrdé, ale necht', budu spát lehounce a na půl oka.“

Když Antonín zavřel dveře, paní Kateřina Důrová usedla na okraj postele a pohrávající si střevíčkem nikoliv nejmenším jala se uvažovati: Protimluyv tohoto lehkomyšlníka jsou dosti zábavné, avšak úhrnem mě můj manžel trápí a působí mi hoře. Jsem nešťastná pro nepatrnost jeho rozumu, jenž se zbřídil v službách odporného těla, avšak je rovněž pravda, že můj manžel chrápe od večera do rána. Je to spáč a nadto nesmírně pije.

3. Který **slohový postup** se v textu uplatňuje nejčastěji: 1 b

4. Určete **funkční styl**: 1 b

5. Určete **literární žánr a druh** (v tomto pořadí): 2 b

- 6. Které tvrzení vyplývá z textu:** 1 b
- a) Antonín má zálsk na podušky, pláště, utěrky,...   b) Antonín půjde hlídat podušky, pláště, utěrky,...
- c) Antonínovi se nechce jít hlídat, ale žena ho vyhnala.   d) Žena nařídila muži, aby šel hlídat podušky, pláště, utěrky,...
- 7. Najděte slovo, které není synonymem ke slovu „seznal“:** 1 b
- a) uznal   b) přiznal   c) zjistil   d) pochopil
- 8. Kterým slovním druhem je slovo „jenž“:** 1 b
- 9. Ve kterém spojení je pravopisná chyba:** 1 b
- a) ztrávím noc ve veliké kabině   b) zálsk na tvoje podušky
- c) usedla na okraj postele a pohrávající si střevícem   d) je to spáč a nadto nesmírně pije
- 10. Do podtrženého úseku doplňte správně interpunkci. Pozor, jedná se o přímou řeč, do které je vložena věta uvozovací!** 2 b
- 11. Určete druhy vedlejších vět z prvního souvětí textu (obě jsou stejného druhu):** 1 b
- 12. Určete typ vypravěče:** 1 b
- 13. Napište, jakým slovtvorným způsobem bylo utvořeno slovo lehkomyšlník:** 1 b
- 14. Podrobně charakterizujte slovní zásobu ukázky, použijte vždy konkrétní příklady:** 3 b
- 15. Napište název díla, ze kterého je ukázka a celé jméno jeho autora:** 2 b
-
- 16. Typicky náboženský, monumentální, mohutný směr, založený na kontrastech (Komenský):** 1 b
- 17. Který ze směrů se v architektuře projevuje štíhlými vysokými liniemi, lomeným obloukem,...:** 1 b
- 18. Ve kterém ze směrů se stavěly rotundy, baziliky:** 1 b
- 19. Který ze směrů vznikl ve Francii, zachycuje dojem okamžiku všemi smysly:** 1 b
- 20. Francie – Ludvík XIV. - rozdělení žánrů na vysoké a nízké = popis směru s názvem .....** 1 b
- 21. Molière představuje směr .....** 1 b
- 22. Seřad'te správně tyto umělecké směry dle toho, jak šly za sebou - očísľujte je (pokud probíhaly některé současně, uveďte je pod stejným pořadovým číslem):** 3 b

gotika, renesance, impresionismus, dekadence, románský sloh, baroko,
 realismus, symbolismus, romantismus

23. Doplňte jména autorů:

8 b

Pygmalion:

Host do domu:

Maminka:

Reportáž psaná na oprátce:

Abeceda:

Markéta Lazarová:

Romance pro křídlovku:

Červená kniha (deníky):

PRÁCE S TEXTEM:

Už zas trhat ve snách bledé lilie

už zas jít do kavárny Slávie

už zas srkat každodenní černou kávu

už zas mít stesk a nachýlenou hlavu

24. Jak se nazývá **typ podstatného jména** pojmenovávající konkrétní kavárnu, zde slovo „Slávie“: 1 b

25. Pojmenujte **rýmové schéma** a napište jeho **vzorec**: 2 b

26. Jak nazýváme opakování slova/slov na začátku veršů (zde „už zas“): 1 b

Didaktický test si vyhodnoťte, dosažený počet bodů vydělte celkovým možným – tj. 64 a vyjde vám číslo v procentech. To odpovídá známce dle tabulky:

Známka	Procent
1	100 – 89 ☺
2	88 – 75
3	74 – 55
4	54 – 44
5	43 a méně

3 Obraz 2. světové války ve světové literatuře

William Styron

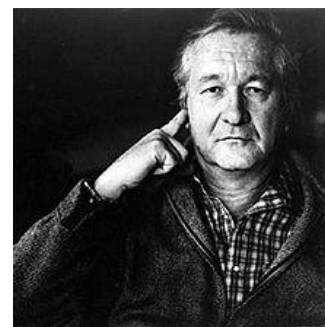
Narozen: 1925 Virginie

Zemřel: 2006 Massachusetts

Základní informace: Tento představitel jižanské prózy se narodil do rodiny námořního inženýra. Po studiích na presbyteriánské Davidson College nastupuje na Dukeovu univerzitu, zároveň ale prodělává námořní výcvik. Následně je vyslán do války, ale pro svůj útlý věk se přímé válečné akce neúčastní. Po válce se vrací na univerzitu. Po studiích odchází do New Yorku, kde pracuje na svých prvotinách, navštěvuje kury tvůrčího psaní a pracuje jako redaktor. Po úspěchu své prvotiny **Ulehni v temnotách** se může věnovat pouze psaní. Roku 1979 vychází jeho nejznámější dílo **Sophiina volba**.

Tvorba: Jeho dílo se zabývá otázkami viny a trestu, dále se věnuje rasismu.

Sophiina volba - tento psychologický román má velmi složitou kompozici. Pojednává o jižanském mladíkovi Stingovi který se touží stát spisovatelem a který se spřátelí s krásnou Polkou Sophií jež přežila pobyt v Osvětimi a jejím milencem - uchvacujícím a nebezpečným Nathanem.

W. Styron

Úkol 1:

Funkční styl textu o W. Styronov... (doplňte i/y - zdůvodněte): _____

Slohový postup: _____

Proveďte syntaktický rozbor podtrženého souvětí a doplňte do něj interpunkci:

Styron, W: Sophiina volba

HOJNOST STVOŘILA TOTO LOŽE. STVOŘILA JEJ S ÚCTOU. V NĚM ČEKEJ NA SOUDNÝ DEN, ÚŽASNÝ A SPRAVEDLIVÝ. AŤ JE SLAMNÍK ROVNÝ. .... /// Film o životě plném lži (protože pravda jen otevírá staré rány) pro mě překvapivě netěží jen z příběhu. Perfektní dialogy a herecké výkony dávají vyniknout naivitě „nepoznamenaného“ mladého člověka v konfrontaci se zkušeností, převlečenou v hezkou mladou ženu. Přes 2 hodiny zajímavé „polívčičky“ o trojici přátel a čekání na „POVÍM TI NĚCO, CO JSEM JEŠTĚ NIKOMU NERĚKLA“, má at' se děje co se děje zajímavou atmosférou. Takovou divadelní, pořád jako by něco vyselo ve vzduchu. Nejtěžší volba v životě? Máte děti? /// NĚKOLIK DŮVODŮ, PROČ MÁ SMYSL FILM VIDĚT: 1.) Moje šťastné číslo je 11379 (pro jistotu ho mám vytetované na předloktí). 2.) Jsem specialista přes programy, ale LEBENSBORN mi nic neříká. 3.) Nevěřím, že M. Streep byla někdy mladá, a že K. Kline mohl být „pan herec“. 4.) Já prostě tu knihu (William Clark Styron, Jr. – Sophiina volba) z roku 1979 číst nebudu! /// **PŘÍBĚH ***** HUMOR ne AKCE ne NAPĚTÍ ****

Nejsem si jistý, jestli se William Styron otáčí v hrobě, ale jednoznačně vím, že jeho knihu Alan J. Pakula převedl na filmové plátno velmi otrocky a bez nápadu. Nebýt výkonu Meryl Streep, která jako by se svou hrdinkou přímo stala, byl by film hodně o ničem. Přístup k filmu ve mě vyvolává kyselý pocit levnosti, která je dotažena do naprostého maxima nejen tím, že se film odehrává v jednom domě (resp. dvou pokojích a chodbě), ale také z důvodů přístupu k vyprávění všech útrap z období holocaustu. Ve výsledku na vás dvě a půl hodiny kouká Meryl Streep, psychicky zničená a život nenávidějící žena, a vy se jí snažíte litovat kvůli útrapám, které vám "pouze" vypráví. Ano v knize to může fungovat, ale ve filmu málo kdy stačí, aby vám bylo vše co se děje říkáno. My (já) chceme vidět co se dělo, chceme cítit odpor, chceme jí litovat a chceme pocity, které i přes její skvělý výkon nám nemohou dát "pouhá" slova. Kevin Kline ani Peter MacNicol nestíhají a filmem se spíše provlečou za použití několika nudných pohledů a otázek. Od adaptace klasiky jsem čekal o hodně více... Slabé 3*.

Úkol 2:

Porovnejte obě ukázky:

_____

U první ukázky charakterizujte kompozici:

_____

Obě ukázky rozeberte z hlediska funkčního stylu, slohového útvaru, jazykové stránky:

_____

Rozeberte následující ukázku (jazykové zvláštnosti, obsah, formální stránka,...):

Adaptácia bestselleru Williama Styrona o hrôzach koncentračného tábora. Príbeh poľskej katolíčky Sofie, ktorú počas 2. svetovej vojny nacistickí vojaci prichytili s kontrabandom šunky. Sofia je za svoj priestupok poslaná do koncentračného tábora a tu prichádza o obe deti. Hoci vojnu prežije a odsťahuje sa do New Yorku, je navždy poznačená. Novú chuť do života nachádza až vďaka Nathanovi, americkému židovi, ktorý je posadnutý všetkým, čo sa týka holocaustu. Spolu sa nastávajú do obytného domu, kde sa zoznámia s dospievajúcim Stingom. Stingo sníva o tom, že raz sa stane spisovateľom a príbeh Sofie a Nathana mu učaruje. Meryl Streepová získala za stvárnenie hlavnej hrdinky Sofie Oscara.

Napište synonyma ke slovům:

- adaptace:
- koncentrační:
- kontraband:
- holocaust:

Najděte v textu vlastní jména:

Jaký je původ a význam jména Sofie – tzv. ETYMOLOGIE:

Od kdy do kdy probíhala 1. světová válka:

Měli už Češi samostatný stát?

Od kdy do kdy probíhala 2. světová válka:

Jakou událostí začala 2. světová válka:

V jakém státním zřízení žili Češi za 2. světové války:

Kdo byl prezidentem před válkou, kdo za války, kdo po ní:

Práce s textem - Sophiina volba

Úkol 1: Seřad'te části v logický celek.

Nemohla tomu věřit, totálně, až k hranici pomatení mysli. A její neschopnost uvěřit se zračila i v očích hubeného Rottenführera s voskovou pleť, doktorova pomocníka, ke kterému náhle z nevysvětlitelných důvodů upírala prosebný zrak. I on byl zřejmě ohromen a opětoval její údiv pohledem široce otevřených očí s překvapeným výrazem, jako by chtěl říct: Já tomu taky nerozumím.

Doktor trochu vrávoral. Naklonil se na okamžik k nějakému svému vojenskému poskokovi, který v ruce držel podložku s lejstry, a něco mu šeptal, zatímco se soustředěně dloubal v nose. Eva se prudce přitiskla k Sophii a rozplakala se. „Takže ty věříš v Krista spasitele?“ řekl jí doktor těžkým jazykem, ale hlasem podivně věcným, jako přednášející, který zkoumá poněkud nejasný aspekt nějakého axiomatu. Pak pronesl cosi, co jí na okamžik dokonale mystifikovalo: „Copak neřekl: Nechte maličkých přijít ke mně?“ Otočil se k ní zády, s úpornými trhavými pohyby opilce.

„Chcete říct, že si musím sama zvolit?“ „Jseš Polka, nejsi židovka. Máš výsadu - máš volbu.“ Jakékoli uvažování jako by v ní ustrnulo, přestalo. Pak cítila, jak se pod ní podlomila kolena. „Já nemůžu volit! Já přece nemůžu volit!“ začala křičet. Dobře se pamatovala, jak se tehdy rozkřičela!

Ani mučení andělé nekřičeli tak hlasitě do lomu pekelných muk. „Ich kann nicht wählen!“ vykřikla. Doktor si uvědomil, že výstup vzbuzuje nežádoucí pozornost. „Neřvi!“ poručil jí. „Dělej a řekni, jak ses rozhodla. Vyber jedno krucihiml, anebo tam pošlu obě. A dělej!“ Vůbec tomu všemu nemohla věřit. Vůbec nevěřila, že tu najednou klečí na tom drsném cementu, tiskne k sobě obě děti tak zoufale, že má pocit, jako by jejich kůže měla i přes vrstvy šatů rázem srůst s její.

Sophie, zajíkající se hrůzou, už už měla na jazyku nějakou tupou odpověď, když jí doktor řekl: „Smíš si nechat jedno děcko.“
„Bitte?“ vyjekla Sophie.
„Smíš si nechat jedno děcko.“ Opakoval. „Druhé půjde pryč. Které si chceš nechat?“

Styron, W: Sophiina volba

„Nenuťte mě volit," šeptala v úpěnlivé prosbě. „To přece nemůžu."
„Tak je tam pošlete obě," řekl doktor pomocníkovi, „nach links."
„Mami!" a už slyšela Evin tichý, ale sílicí pláč, protože právě v tom okamžiku dítě od sebe odstrčila a s podivně neohrabaným pohybem se na vycementované podlaze zvedla. „Vezměte si tu menší!" vykřikla. „Vezměte si mou malou!"
A v té chvíli vzal doktorův pomocník Evu šetrně za ručičku - na jeho ohleduplnost se Sophie marně snažila zapomenout - a odváděl ji do čekající legie zatracených. Věčně si vybavovala ten matný obrázek, jak se to dítě se zoufale prosebnými zraky stále a stále otáčí. Ale jelikož ji pak téměř oslepila záplava slaných slzí, přec jen byla ušetřena a výraz v Evině obličejí nerozeznávala, za což byla vděčná. Protože v tom nejsmutnějším koutě svého upřímného srdce naprosto jistě věřila, že to by nesnesla, protože už tak byla téměř šílená, když viděla, jak jí ta malá postavička na vždy mizí z očí.
„Držela pořád toho svého medvídka - a svoji flétnu," dodala Sophie na závěr. „Celá ta léta jsem nebyla s to tahle slova přenést přes srdce. Vyslovit je, v jakémkoli jazyce."

Úkol 2:

Určete funkční styl _____

Určete literární žánr, druh a útvar _____

Charakterizujte jazykové prostředky _____

_____

4 Světová literatura 2. poloviny 20. století

4.1 Společensko-historické pozadí doby

Moskva – Smrti Josifa Vissarionoviče Stalina, 5. března 1953, skončila jedna z nejtragičtějších epoch v dějinách lidstva, a to přesto, že si sovětská společnost ještě na desítky let udržela totalitní charakter a kult Stalinovy osobnosti odsoudil až Chruščov o tři roky později. Okolnosti Stalinovy smrti dodnes nejsou zcela objasněné, většina historiků předpokládá, že zemřel na infarkt, teorie o tom, že Stalina někdo otrávil, jsou ale stále živé. Navíc není jasné, proč umírajícímu Stalinovi zpočátku nikdo nepomohl, snad prý proto, že se jeho spolupracovníci už dělili o nástupnictví v čele Sovětského svazu.

12. dubna 1961 v 6 hodin a 7 minut světového času odstartoval Jurij Gagarin v kosmické lodi Vostok 1 z kosmodromu Bajkonur. (Traduje se jeho radostné zvolání při zážehu motorů: „Поехали!“ – Jedeme!) Uskutečnil jeden oblet Země a po 108 minutách přistál na padáku u Semelova v Saratovské oblasti.

Ve 12:30 místního času z šestého patra rohové budovy někdo třikrát vystřelí. Jedna kulka amerického prezidenta J. F. Kennedyho míjí, druhá mu proletí krkem, třetí ho zasáhne do hlavy. Když ho přijímají v nemocnici, ještě žije. Nepotvrzená zpráva zní: prezident byl zasažen do hlavy. Půl hodiny po střelbě lékaři oznamují: prezident nepřežil... "Ta zpráva ve mně vzbudila nutkání to sdělit," vzpomíná bývalý redaktor Karel Tejkal na chvíli, kdy se ze zahraničních zdrojů dozvěděl zprávu o atentátu na Kennedyho. Touha o události informovat však narážela na restriktce tehdejšího Československého rozhlasu.

Berlínská zeď

V noci na 13. srpna 1961 začala na dělicí čáře mezi východní a západní částí Berlína vyrůstat zeď - stavba, která neměla chránit obyvatele před napadením města, ale zabránit jim v pohybu mezi oběma částmi. Stavba, která se dodnes stala symbolem železné opony, vznikla na popud států Varšavské smlouvy, "aby byl na hranici západního Berlína zaveden takový pořádek, který by účinně překazil podvatnou činnost proti zemím socialistického tábora". Východoněmecké orgány se pak ochotně usnesly, že "uchování míru si vyžaduje skoncovat s rejdy západoněmeckých revanšistů a militaristů". Železobetonové monstrum a řada kontrolních opatření měly zamezit "nepřátelské činnosti západoněmeckých a západoberlínských revanšistických a militaristických sil".

Nicméně skutečným důvodem pro stavbu Berlínské zdi byla vzrůstající emigrace východních Němců. Přecházelo jich tehdy až tisíc denně. Jen od ledna do srpna 1961 uprchlo 160 tisíc lidí. Do 12. srpna 1961 byly hranice mezi západními sektory Berlína a jeho východní částí, která se stala hlavním městem NDR, zcela otevřené a pohyb obyvatelstva volný. Jen na několika přechodech se formálně prováděla kontrola vozidel.

Pro obyvatele NDR představoval Berlín jedinečnou příležitost k nahlédnutí za železnou oponu, a to zejména poté, co byla vnitroněmecká hranice počátkem 50. let obehnaná plotem a stala se prakticky neprostupnou. Dostat se do Západního Berlína bylo naproti tomu jednoduché. Stačilo nastoupit na nadzemní dráhu a za několik minut se člověk ocitl na druhé straně hranice. Řada obyvatel východní části Berlína tak například pravidelně dojížděla do západní části za prací. Ne všichni se vrátili zpět.

Úkol 1:

Určete funkční styl, slohový postup a slohový útvar a tvrzení zdůvodněte:

Postihněte účel textu: _____

Odhadněte primárního čtenáře textu: _____

Charakterizujte slovní zásobu výňatku: _____

Vysvětlete význam pomlčky v 1. větě: _____

Vysvětlete význam „,“ ve 2. a 3. větě: _____

Uveďte synonyma ke slovům: symbol, emigrace, sektor: _____

4.2 Literární směry ve světové poválečné literatuře

Ve druhé polovině 20. století se objevuje řada nových i již známých uměleckých směrů a seskupení, mezi něž patří surrealismus, existencialismus, absurdní drama, neorealismus, postmodernismus, francouzský nový román, beatnici, rozhněvaní mladí muži, magický realismus, socialistický realismus. Dále se rozvíjí fantasy, sci-fi literatura a detektivní román.

Úkol 1: Pokuste se správně spojit charakteristiku s uměleckým směrem či seskupením:

A) existencialismus

zachycuje tzv. nadrealitu, vylučuje rozum, snaží se o zachycení snů, toku myšlenek – tzv. automatické psaní, ovlivněn Freudovou psychoanalýzou

B) absurdní drama

vychází z filozofie, člověk se smíruje se zánikem (tak chápe svou existenci), zdůrazňuje svobodu volby

C) francouzský nový román

D) rozhněvaní mladí muži

prolíná se skutečnost a iluze, je spojován zejména s Jižní Amerikou, objevují se magické prvky z mytologie

E) neorealismus

F) beatnici

odmítá tradiční divadelní postupy, chybí souvislý děj, popis postav, rozuzlení, čtenář neví, proč postavy dělají to, co dělají, nesmyslnost, neporozumění

G) postmodernismus

H) magický realismus

objevuje se v italské próze a filmu, zobrazuje běžný život obyčejných lidí za účelem vytvoření určitého druhu dokumentu, zachycuje venkovské postavy a jejich morální vlastnosti

I) socialistický realismus

J) surrealismus

vychází z odmítnutí moderních směrů a vrací se k tradičním námětům, přibližuje literaturu masové zábavě, uznává pluralitu názorů (každý si v tom najde to své, není jednoznačně jen jedno správné), často nízká kvalita

závazný směr ve státech komunistických, objevuje se tzv. schematizace, tzn. bylo dáno, o čem se má psát, jaké mají být postavy, jaký má být děj, jaké má být vyvrcholení děje, ideologický směr

tzv. experimentální román, „antiromán“, sklouzává k nesrozumitelnosti, děj se zamotává (bez časových souvislostí), popírá tradiční pojetí románu

objevuje se ve Velké Británii, je proti tradicím, kritika anglického konzervatismu, provokovali a žili jinak než ostatní společnost (bohémský život), objevuje se tzv. „univerzitní román“

objevuje se v USA, tzv. „zbitá generace“ v 50. - 60. letech, generace je proti tradicím, normám, předsudkům, dobrovolně žijí na okraji společnosti, velkou roli hrály drogy a tuláctví, vystupovali zejména po barech

Úkol 2: Vysvětlete pojmy (popř. uveďte jejich synonyma):

- * automatické psaní - _____
- * existence - _____
- * pluralita názorů - _____
- * masová zábava - _____
- * absurdnost - _____
- * experiment - _____
- * iluze - _____
- * konzervatismus - _____
- * bohém - _____
- * univerzitní román - _____
- * schematizace - _____
- * fantasy - _____
- * sci-fi - _____

Úkol 3: Odhadněte směr použitý v následujících ukázkách.

„REKAPITULACE.“ Pierre spal, nevinně se usmíval; hlavu měl nakloněnou: jako by se chtěl tváří dotýkat jejího ramene. Evě se nechtělo spát, říkala si: Rekapitulace. Pierre se prve najednou hloupě zatvářil a to slovo se mu vyvalilo z úst, dlouhé a bělavé. Pak se užasle díval před sebe, jako by to slovo viděl a nepoznával. Měl otevřená, ochablá ústa; jako by se v něm cosi zlomilo. „Blekotal. To je poprvé, co se mu to stalo: ostatně sám si toho všiml. Řekl, že už mu to vynechává.“ Pierre tiše rozkošnický zasténal a lehce pohnul rukou. Eva se na něho přísně podívala: „Co bude, až se probudí?“ To jí vrtalo hlavou. Hned jak Pierre usnul, musela na to myslet, nemohla si pomoci. „Jsem to hlupák,“ říkala si, „nezačne to dřív než za rok; jak to řekl Franchot.“ Ale úzkost ji neopouštěla; rok; zima, jaro, léto, začátek jiného podzimu. Jednoho dne jeho tvář ztupne, čelist mu zůstane viset, pootevře uslzené oči. Eva se sklonila k Pierrově ruce a přitiskla k ní rty: „Dřív tě ale zabiju.“

ESTRAGON (*po velmi vzrušených gestech a nesouvislých slovech*): Proč mě nikdy nenecháš spát?
VLADIMÍR : Cítil jsem se osamělý.
ESTRAGON : Zdálo se mi, že jsem byl šťasten.
VLADIMÍR : To zkrátilo čas.
ESTRAGON : Zdálo se mi, že...
VLADIMÍR : Buď zticha! (*Ticho*) Zajímalo by mě, zda je opravdu slepý.
ESTRAGON: Kdo?

Úkol 4:

U ukázek určete literární žánr a druh:
Shrňte obsah ukázek:

Charakterizujte jazykové prostředky:

V druhé ukázce označte scénickou poznámku:

V druhé ukázce označte repliku:

V první ukázce vysvětlete použití velkého písma:

4.3 Americká próza: Vladimír Nabokov

Narozen: 1899 Sankt Petěrsburg

Zemřel: 1977 Montreux (Švýcarsko)

Základní informace: Narodil se do bohaté šlechtické rodiny, díky čemuž se mu dostalo dobrého vzdělání. Studium započal v Petrohradě, po emigraci rodiny pokračoval na univerzitě v Cambridgi. Následně cestuje po Evropě, působí jako překladatel, učitel jazyků, instruktor tenisu. Roku 1940 se pře okupací uchýlil do USA, kde překládal a působil jako entomolog (*čím se zabývá entomolog:*)

Tvorba: Psal rusky a anglicky, zabýval se problematikou odcizení, problémy ruských emigrantů. Často v dílech užíval parodii a ironii.

Lolita

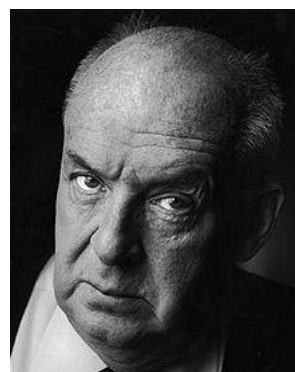

V. Nabokov

Nabokov, V.: Lolita

Čtenář, který pohlíží na "**Lolitu**" jednoduše jako na román, v ní nachází situace a **emoce**, jež by působily nepříjemně mlhavě, kdyby jejich vyjadřování ředily **triviální** opisy. Je pravda, že v celém díle se nevyskytuje jediný obscénní výraz; a nejen to, obrněného šosáka, jehož novodobé konvence zvalchovaly tak, že bez záchvatu nevolnosti přijímá marnotratné šiky oplzlostí v banálních románech, bude nepochybně velmi šokovat, že zde je nenajde. Pokud by se však editor ve snaze uspokojit podobné **paradoxní** požadavky morálky pokoušel rozmělnit nebo vynechat scény, jež by nějaká moudrá hlava mohla označit za "afrodizické" (v tomto ohledu viz památné rozhodnutí, jež 6. prosince 1933 učinil ctihodný soudce John M. Woolsey v případě jiné, daleko otevřenější knihy), museli bychom od zveřejnění "**Lolity**" upustit vůbec, jelikož právě ty scény, které by někdo mohl nejspíše obvinít ze samoúčelné smyslnosti, jsou navýsost funkční v rozvíjení tragického příběhu, směřujícího bez oklik k ničemu menšímu, než je morální apoteóza.

Tento text byl zkopírován ze serveru: <http://www.cesky-jazyk.cz/citanka/vladimir-nabokov/lolita.html#ixzz3DC6pC2od>

Jakožto popis klinického případu se "**Lolita**" bezpochyby zařadí mezi klasická díla psychiatrické literatury. Jako dílo umělecké daleko přesahuje hranice kajícího zpovědi. A přece o mnoho závažnější než její význam pro vědu či její literární hodnota je účinek etický, který by kniha měla vyvolat u seriózního čtenáře, neboť touto významnou osobní studií prosvítá obecné ponaučení; bezprizorné dítě, sobecká matka, dýchavičný maniak - to nejsou pouze živé postavy jedinečného příběhu: varují nás také před nebezpečnými sklony, ukazují na potenciální zlo. "**Lolita**" by nás všechny - rodiče, sociální pracovníky, pedagogy měla přimět, abychom se s ještě větší bdělostí a předvídavostí věnovali úkolu vychovávat lepší pokolení v pokojnějším světě.

Úkol 1:

Určete funkční styl ukázek:

Určete slohový postup:

Shrňte obsah ukázek:

Vysvětlete význam uvozovek a zastavte se nad pravopisnou správností jejich užití:

Nahrad'te slova *emoce*, *triviální*, *paradoxní* vhodnými synonymy:

Zasad'te slovo Lolita do slovní zásoby (pozn. tato podoba jména není v kalendáři):

Sexuální zneužívání

Na zkušenost se sexuálním zneužitím v dětství se také ptali Weiss a Zvěřina v rámci studie sexuálního chování obyvatel ČR (dle Weiss a kol., 2005). Šetření bylo provedeno na reprezentativních vzorcích dospělé populace v letech 1993, 1998 a 2003. Zkušenost se sexuálním zneužíváním uvádělo 4,6 – 7,1% mužů a 8,7 – 10,4% žen (měření v pětiletých intervalech vykazovala různé výsledky). Z výsledků posledního šetření vyplývá, že většina zneužití jsou nepenetrativní povahy. Policii bylo oznámeno minimum případů (3% u žen a 4% u mužů), rodičům oznámilo skutečnost 14% žen a 4% mužů. 47% žen a 27% mužů uvedlo, že tato traumatizující zkušenost měla negativní vliv na jejich další sexuální a partnerský život.

§ 185 Znásilnění

- (1) Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
  - a) souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží,
  - b) na dítěti, nebo
  - c) se zbraní.
- (3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,
  - b) spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo
  - c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.
- (4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.
- (5) Příprava je trestná.

Úkol 2: Rozhodněte o pravdivosti tvrzení:

Sexuálně zneužívány jsou více ženy.

ANO – NE

Zkušenost se sexuálním zneužíváním nemá vliv na partnerský život.

ANO – NE

Výzkum sexuálního zneužívání byl prováděn rovněž u dětí.

ANO – NE

Jestliže je sexuálně zneužito dítě mladší 15ti let, hrozí pachateli 2-10 let odnětí svobody.

ANO – NE

Jestliže osoba plánuje znásilnění bez naplnění skutkové podstaty, nemůže být potrestána.

ANO – NE

Zneužití nesvéprávné osoby není trestným činem, pouze přestupkem.

ANO – NE

Úkol 3: Charakterizujte u druhé ukázky „§ 185 Znásilnění“

- kompozici textu:
- uveďte účel textu:
- uveďte původ textu:
- identifikujte funkční styl, identifikaci zdůvodněte:

Práce s textem – Lolita

Úkol 4: Přečtěte si ukázku v čítance na str. 58-60 (Martinková, Čítanka 4). Odpovězte na otázky.

- Určete časoprostorové údaje:
- Charakterizujte hlavní postavy:
- Charakterizujte jazykovou stránku:
- Popište syntaktickou stránku (+ co znamená „syntaktickou“):
- Jakou atmosféru vyvolává úryvek?
- Jak se asi Lolita chovala k Humbertovi?
- Proč se asi román stal ve své době skandální? Proč rozhořčil čtenáře? Mohl v USA vyjít

Úkol 5: Seřad'te text podle logické návaznosti.

Nabokov, V.: Lolita

Nejčastěji, tím svým schlíplým, znučeným stylem, který si pěstovala, padala vysílená a odporně žádoucí do červeného pérového křesla, nebo na zelený šezlong, na nízké sedátko potažené pruhovaným plátnem s opěrátkem pro nohy a baldachýnem, anebo na jakoukoli plátěnou židli pod slunečníkem na terase, a bylo třeba dlouhých hodin plných lichotek, výhrůžek i slibů, aby mi v ústraní pěti dolarového pokoje na chvílku půjčila své opálené tělo, než podnikneme něco, co by se jí mohlo zamlouvat víc než moje ubohá rozkoš.

(...)

Sotva jsme přijeli do některého z prostších motelů, které se staly naším obvyklým útočištěm, okamžitě zapínala elektrický fén nebo na mně vyškemrala čtvrták do rádia, případně se začetla do prospektů a kňourala, proč si nemůže vyjet na koni po nějaké doporučené trase nebo si jít zaplavat do místního bazénu s teplou minerální vodou.

Když se to tak vezme kolem a kolem, byly to právě možnosti nabízené touto počestnou promiskuitou (dva mladé páry rozverně přepřahající své partnery, anebo dítě předstírající spánek, aby na vlastní uši uslyšelo libozvuky staré jako svět), které mi dodaly kuráž, a tak jsem si občas brával jednolůžkový pokoj s přistýlkou nebo pokoj dvoulůžkový, rajskou věžeňskou celu se žlutými roletami, které byly zataženy, aby vytvořily jitrní iluzi Benátek a slunečního svitu, když jsme ve skutečnosti byli v Pensylvánii a lilo.

Byl jsem žádostivý, pro jakou čtyřhru bylo tohle aranžmá zamýšleno, jelikož neúplná přepážka dělící pokoj nebo chatu na dvě propojená hnízdečka lásky mohla poskytnout pouze pokryteckou parodii na soukromí.

V hrůze, že bych mohl vzbudit podezření, jsem zpočátku horlivě platil za obě místnosti jedné dvoupokojové ubytovací jednotky, z nichž v každé stálo dvojlůžko.

Tehdy se započalo naše veliké putování po Státech. Před všemi ostatními typy turistického ubytování jsem brzy začal dávat přednost pravým motelům - čistým, útulným, bezpečným ústraním s ideálními podmínkami pro spánek, škorpení, udobřování, neuhasitelnou nezákonnou lásku.

4.4 Francouzská próza

existencialismus – Jean Paul Sartre

Narozen: 1905 Paříž

Zemřel: 1980

Základní informace: Narodil se do měšťanské rodiny intelektuálů, otec mu záhy zemřel, proto vyrůstal v domě svého dědečka. Kvůli svému handicapu (šilhavosti) brzy poznal krásu literatury, ve které hledal útočiště před nepřátelským světem. Studoval na francouzských lyceích, aby ve 30. letech absolvoval pobyt na J. P. Sartre Francouzském institutu v Berlíně. Během studií poznal mnoho významných osobností, mimo jiné Simone de Beauvoir, feministickou teoretičku, se kterou ho pojil volný avšak trvalý celoživotní partnerský vztah. Účastnil se druhé světové války, během níž byl zajat. Po válce působil jako spisovatel na volné noze a názorově inklinoval ke komunistické straně. Hodně cestoval a přednášel (několikrát i v ČSR).

Tvorba: Svým dílem ovlivnil nejen filozofii, ale také sociologii a literární kritiku. Roku 1964 mu byla udělena Nobelova cena, kterou však odmítnul.

Nevolnost

J. P. Sartre

Zed': soubor 5 novel, nejznámější je novela Zed'. Děj se odehrává za španělské občanské války v provizorním vězení s odsouzením na smrt. Zed' na dvoře věznice je místem jejich poprav. Pomyslná zed', vystavená ze ztráty iluze věčného žití a očekávání blízké smrti, vězně odděluje v jejich samotě. Hlavní hrdina, anarchista Pablo Ibbieta, si při vědomí nevyhnutelné smrti uvědomí absurditu svého života. Rozhodne se svého velitele neprozradit a naopak si udělá z falangistů žert. Vymyslí si místo, kde se má údajně jeho velitel ukrývat – na hřbitově. Těší se na zklamané falangisty. Není však popraven, ale překvapivě odveden na dvůr a podle všeho bude za několik hodin propuštěn. Jeho vůdce se totiž rozhodl změnit úkryt a na hřbitově byl skutečně nalezen.

Při své druhé návštěvě uvedl: „Čechoslováci, kteří odmítli řešit svůj odpor střetnutím, mohou nadále bojovat za skutečně demokratický socialismus i přes srpnovou přestávku. Cesta nastoupená v lednu je přísně marxistická a liší se od ostatních liberálních hnutí nebo buržoazního individualismu. Představuje jeden ze vzorů nejvyspělejší formule socialismu, který odhaluje svou demokratickou podstatu... Dělníci představují v Československu baštu boje za socialismus a svrchovanost.“^[4]

Úkol 1: Nalezněte v textu:

- odkaz na literaturu
- odborný výraz
- cizí výraz
- zastaralý výraz
- neukončenou výpověď
- historismus

Úkol 2: Napište významy slova bašta:

Určete, zda patří mezi synonyma, homonyma, antonyma, slova mnohoznačná, slova jednoznačná? Připomeňte si jednotlivé pojmy.

Úkol 3: Vysvětlete použití kurzívy v textu:

Francouzský nový román – Allain Robbe-Grillet

Základní informace: je tvůrcem zásad tohoto nového pojetí tradičního literárního útvaru. Tvrdil, že klasický román je přežitek, že je třeba více experimentu. Tak vznikl **antiromán** – prolínají se úvahy, popisné pasáže, bez časových souvislostí, jmen postav,... Chybí vševědoucí vypravěč i dějová linie.

Gumy – zásadní dílo tohoto směru, detektivní román, ve kterém se řeší vražda zcela jinak, než je tomu v klasických detektivkách. Detektiv nezískává žádné stopy, děj se stále více zamotává a komplikuje, namísto jeho rozpletení. Na konci se zjistí, že vrahem je .....

Surrealismus – Raymond Queneau

Stylistická cvičení – základem této mistrovské hry s jazykem je banální historka převyprávěná ..... způsoby

ONOMATOPOIE

Bimbambum, bimbambum. V autobuse, puf-puf-puf, vrrrrr! linky S (dva tři, dva tři) na zadní plo-plo-plo: plošině (šine si to, šine si to) junák jakýs, juch juch (húú! ten má hučku, a ten krk! fuj fuj, fujara), stojí tam, stojí sám, piky piky na hlavu. Brekeke! pán se zlobí, dupity dupity dup! Ten pán je vrah, junák má strach: frrrr! Bums! Bimbambum, bimbambum, š-š-š-š-úúúúú! Junák kráčí před nádražím, pfisty-pfů, pfisty-pfů. Kdosi jde s ním, juj: "...knoflík! Fuj!" Taktak.

GEOMETRICKY

V pravoúhlém rovnoběžnostěnu přemísťujícím se podél přímky o rovnici $84x + S = y$ představuje homoid A, vybavený kulovým vrchlíkem se dvěma sinusoidami nad cylindrickou částí o délce $l > n$, dotkový bod s triviálním homoidem B. Prokažte, že bod dotyku je zároveň bodem srážky. V případě, že se homoid A setká se středově kolineárním homoidem C, bude dotkovým bodem kružnice o poloměru $r < l$. Určete jeho výšku vzhledem k vertikální ose homoida A.

PROTOKOLÁRNĚ

Jmenovaný vypověděl, že dnešního dne krátce po dvanácté hodině nastoupil do autobusu č. 84 (dříve linka S) ve směru Champerretská brána. Vzhledem ke skutečnosti, že vůz byl plně obsazen (je pravděpodobné, že nad přípustné zatížení), stál jmenovaný spolu s dalšími občany na zadní plošině zmíněného vozidla. Když zmíněné vozidlo zahájilo jízdu, všiml si jmenovaný muže mezi dvaceti pěti a třiceti lety, který se mu zdál neobvyklý, protože měl klobouk s prýmkem, tj. nikoli stuhou. Jmenovaný nesouhlasí s výpovědí předchozího svědka, který tento označil za "rozkošný". Muž měl velmi dlouhý krk. Kromě svrchu zmíněného klobouku s prýmkem měl na sobě lehký balonový plášť módního střihu, na kterém chyběl poslední (rozuměj horní) knoflík. Muž v balonovém plášti napadl bez zjevné příčiny svého souseda, občana středního věku, a veřejně ho obvinil, že mu šlape na nohy pokaždé, když cestující nastupují do vozu nebo z něho vystupují. Odpověď napadeného občana jmenovaný neslyšel, předpokládá se však, že tento neodpověděl. Na příští zastávce jmenovaný vystoupil.

Jmenovaný dále vypověděl, že svrchu zmíněného muže v balonovém plášti spatřil přibližně o dvě hodiny později, tj. kolem čtrnácté hodiny, když jel autobusem č. 84 opačným směrem, tj. ve směru Contrescarpské náměstí, pravděpodobně však jiným vozem, než jel předtím ve směru Champerretská brána. Muž v balonovém plášti se nacházel ve společnosti neznámého občana, kterého si jmenovaný nestačil prohlédnout. Toto bylo na Římském nádvoří v blízkosti nádraží Saint-Lazare.

Úkol 1:

- porovnejte jednotlivé ukázky
- porovnejte jazykovou stránku jednotlivých textů
- popište atmosféru příběhu

4.5 Německá próza

Bernhard Schlink: Předčítač

Po 2. světové válce se objevuje zejména téma poválečné, antifašistické, ale také téma národní a vlastenecké. Mezi významná díla o době poválečné, nacismu patří **Předčítač** od **Bernharda Schlinka**:

původem právník, napsal novelu o touze mladíka ke starší ženě, o jejíž nacistické minulosti neměl tušení. Kniha přivádí mrazivý námět odhalování a potrestání zločinců tehdejší Třetí říše.

Úkol 1:

Představte si, že jste student práv a účastníte se procesu s několika obžalovanými. Jsou souzeni za zločiny spáchané za 2. světové války - konkrétně jsou to ženy - dozorkyně z koncentračního tábora. Všichni mají jasno - tvrdě odsoudit. Jenže co když jednu z těch žen znáte? Co když jste s ní měli milostný poměr a netušili jste nic o její minulosti? Co když vám v té době bylo 15 a byli jste skutečně zamilovaní?

Předčítač je kniha (mimo jiné) o tom:

- jak vás jedno léto může ovlivnit na celý zbytek života
- jak se vyrovnat s cizí vinou
- jak se vyrovnat se svými výčitkami
- kolik otázek stále nejsme schopni uspokojivě odpovědět
- co vše je člověk ochoten podstoupit, aby zakryl svůj nedostatek
- odsouzení a pochopení

Schlink, B.: Předčítač

Chtěl jsem Hannin zločin zároveň chápat i odsoudit. Ale na to byl příliš hrozný. Kdybych se jen pokusil o pochopení, měl bych pocit, že už ho neodsuzuji tak, jak si zasluhoval. Když ho ale odsuzuji tak, jak si zaslouží, potom už nezbude prostor pro jeho pochopení. Já ale chtěl Hannu i pochopit, nepochopit by totiž znamenalo znovu ji zradit. Nikdy jsem se s tím nevyrovnal. Chtěl jsem se otevřít obojímu: pochopení i odsouzení. Ale obojí nešlo.

...

Proč mě tak rozesmutňují vzpomínky na tehdejší dobu? Je to touha po starém štěstí - v následujících týdnech, kdy jsem dřel jak blázen, zvládl ročník a miloval se s ní, jsem šťasten byl -, jako by šlo o jedinou věc na tomto světě? Je to tušení, co přijde potom a potom že jen vyšlo najevo, co bylo již tehdy? Proč? Proč se nám to, co bylo hezké, při zpětném pohledu kazí jen proto, že skrývalo i nepěkné pravdy? Proč se nám hatí vzpomínky na šťastná léta manželství, sotvaže se ukáže, že po celá ta léta udržoval partner ještě jiný poměr? Proč není možné být v takové situaci šťastný? Tehdy to však štěstí bylo! Vzpomínka občas zapírá štěstí jenom proto, že konec byl bolestivý. Protože štěstí je teprve tehdy skutečné, když trvá věčně? Protože bolestivě může končit, jenom co bolí nevědomky a nepoznaně? Co to ale je nevědomá a nepoznaná bolest?

Úkol 2:

Identifikujte funkční styl úryvku, identifikaci zdůvodněte:

Jakým způsobem se snaží autor úryvku svést čtenáře k dílu Předčítač?

Jaký má postoj autor k tomuto dílu?

Pokuste se o charakteristiku dvou hlavních postav:

Christiane F.: My děti ze stanice ZOO

Další dílo, které vzbudilo celosvětový ohlas, *My děti ze stanice ZOO*, přináší téma ..... Příběh vypráví skutečná postava – ..... jedná se tedy o dílo ..... Christiane vypráví o svém přestěhování z ..... do ....., o možnostech, které město nabízí a o partě lidí, kterou spojovala právě závislost na omamných látkách. Dodnes existuje tvrzení, že se Christiane z drogové závislosti nedostala. Ani ....., kterého porodila, ji k tomu nemotivoval.

Úkol 3: Vhodně doplňte: *syn, vesnice, drogové závislosti, velkoměsta, Christiana F.*

Christiane, F.: My děti ze stanice ZOO (autoři Kai Hermann a Hoerst Rieck)

Pracovaly jsme vždycky ve dvou. Když jedna odjížděla se zákazníkem, ta druhá si nápadně poznamenala jeho poznávací značku, aby to ten chlap viděl a nepokusil se podrazit nás. Byla to taky ochrana před pasákama. Z fízlů jsme strach neměly. Pruhovaný vozy nás klidně míjely a poldové nám docela přátelsky mávali. Jeden z nich dokonce patřil k mejm stálejm zákazníkům. Byl úplně praštěnej. Vždycky chtěl lásku. A bylo hrozně těžký vysvětlit mu, že prostituce je práce, a ne láska. To se muselo vysvětlovat i jinejm zákazníkům. Většina z nich si taky se mnou chtěla trochu popovídat.

Nejdřív měli všichni stejný kecy. Jak je možný, že tak hezká holka jako já skončila na ulici. Já to přece nemám vůbec zapotřebí a tak. Ty žvásty mi šly vždycky na nervy. Pak mě taky chtěli zachraňovat. Dokonce jsem dostala pár vážnejch nabídek k sňatku. A přitom si museli uvědomovat, že jenom využívaj ubohosti heráčky, aby se ukojili. Byli to děsný hajzlové. Mysleli si, že by nám mohli pomoci, a přitom měli sami dost svejch problémů, se kterejma si nevěděli rady. Byli to většinou chlapi, který se neodvážili jít za profesionálníma děvkama. Který měli nějaký potíže s ženskejma, a proto chodili na baby-stop. Vykládali, jak je frustruje manželka, rodina a vůbec celej život, ve kterým se nic nemění.

Někdy dokonce vypadali, jako by nám trochu záviděli, v každým případě naše mládí. Chtěli vědět, co je mezi mladýma lidma teď moderní, jaká muzika, oblečení a jaký řeči.

Dostala jsem se pomalu na nejnižší stupeň svý herácký kariéry. Když se mi nedařilo na stopu, pomáhala jsem si krádežema. Brala jsem jen malý věci, chyběly mi k tomu vlohly, neměla jsem na to zkrátka nervy. Když mě jednou chtělo pár heráků vzít s sebou na nějakou vloupačku, zahla jsem jim. Svůj největší kriminální čin jsem spáchala, když jsem po skoro celý flašce vermutu rozbila boxerem okýnko u auta a ukradla rádio. Jinak jsem pomáhala herákům schovávat ukradený věci. Odvážela jsem horký zboží i od opravdovejch vloupaček. Dávala jsem lup do skříněk na stanici ZOO a taky jsem ho tam vyzvedávala. Dostávala jsem za to nejvejš dvacet marek. A přitom to bylo nebezpečnější než sama krádež. Jenže o tom jsem tenkrát neměla ani ponětí.

Doma jsem obelhávala otce a hádala se se Stellou. Měly jsme spolu domluvený, že se budem dělit o práci a taky o fet. Pořád jsme se kvůli tomu štěkaly. Protože jsme jedna druhou podezřívaly z podvádění. Život, kterej jsem tehdy vedla, už nebyl k vydržení. Otec přirozeně dávno věděl, co se se mnou děje. Ale byl úplně bezradnej. Já taky. V každým případě mi bylo jasný, že mý rodiče mi pomoci nemůžou. Školu už jsem taky nesnášela. I když jsem tam jen tak seděla. Ale ani to sezení jsem nemohla vydržet. Už jsem nesnesla chlapy, už jsem si nedokázala pokecat s feťákama, nesnášela jsem otce.

Úkol 4:

Určete literární žánr, druh a útvar:

Určete typ vypravěče a vyprávěcí postup:

Charakterizujte podrobně hlavní postavu:

Charakterizujte psychické rozpoložení hlavní hrdinky, popište důvod jejího psychického stavu:

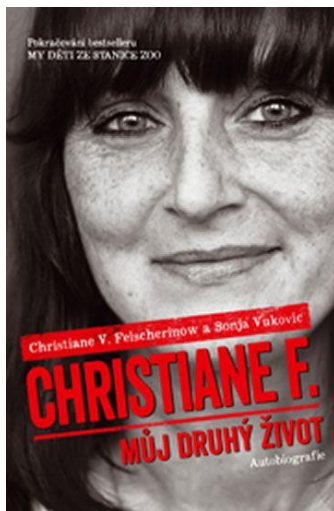
Proveďte jazykový rozbor ukázky:

Proč je toto téma stále aktuální? Je důležité předávat knihu dalším generacím?

Jak si obstarávaly dívky/chlapci drogy:

Určete časoprostorové údaje:

Objasněte název díla:

www.knihy-oldag.cz/katalog.php

Christiane F. - Můj druhý život (Pokračování bestselleru *My děti ze stanice ZOO*), autorkami textu jsou Christiane Felscherinowová a Sonja Vukovicová

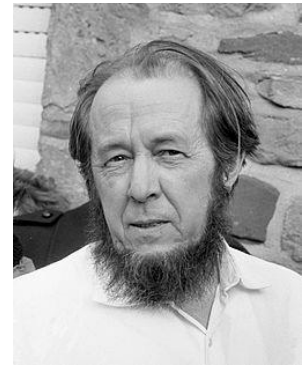
Úkol 5: Zjistěte, jak pokračovaly osudy hlavní hrdinky.

4.6 Ruská próza: Alexandr Solženicyn

Narozen: 1918 Kislovodsk

Zemřel: 2008 Moskva

Základní informace: Po střední škole studoval dvě fakulty, ale po začátku druhé světové války se dobrovolně přihlásil do armády. Odešel na frontu, za své činy byl dvakrát vyznamenán. Za kritiku Stalina v dopise svému příteli je zatčen a poslán do kárného tábora, zde strávil celkem osm let. V roce Stalinovy smrti byl propuštěn, následující roky strávil ve vyhnanství v Kazachstánu. Následně byl rehabilitován a mohl se vrátit z vyhnanství a působit jako učitel. Byl navržen na Nobelovu cenu, ale nepřevzal si ji ze strachu, že by nebyl vpuštěn zpět do země. Po vydání knihy *Souostroví Gulag* byl nicméně zbaven občanství a násilně vyhoštěn ze země. Usadil se v USA, do Ruska se vrátil až v roce 1994.

Tvorba: Tvorba je ovlivněna pobytem ve vyhnanství, ale i válkou.

Jeden den Ivana Děnisoviče -

Úkol 1: Rozhodněte, co z textu vyplývá, výroky popřípadě opravte:

- Solženicyn nevystudoval vysokou školu.
- Solženicyn ve svém díle popisuje život v táboře.
- Solženicyn se mohl vrátit z tábora díky milosti Stalina.
- Byl vyhoštěn ze země, protože dostal Nobelovu cenu za dílo *Souostroví Gulag*.

Solženicyn, A: *Jeden den Ivana Děnisoviče*

V pět hodin ráno, jako každý den, zazněl budíček — tloukli kladivem o kolejnici u štábního baráku. Prerývané vyzvánění proniklo jen slabě okenními tabulkami pokrytými na dva prsty námrazou a brzo utichlo; bylo zima, dozorcí se nechtělo dlouho zvonit. Zvuk ustal, a venku byla pořád ještě tmoucí tma jako vprostřed noci, když Šuchov vstával na kýbl, do okna svítily jenom tři žluté lucerny: dvě v koridoru, jedna uvnitř tábora. Šuchov nikdy nezaspal budíček, vstával, hned jak se ozval. Do nástupu měl asi tak půldruhé hodiny svého soukromého, neerárního času. Kdo se vyzná v táborovém životě, vždycky si může přivydělat: někomu spíchnout ze staré podšívky potah na palčáky, mohovitému kamarádovi z party přistrčit suché válenky přímo na palandu, aby nemusel šlapat bosky a dolovat je z hromady, nebo oběhnout sklady, okouknout, kde by se dala někomu udělat službička, zamést nebo něco přinést; anebo skočit do jídelny, chvíli sbírat misky se stolů a odnášet je, naskládané v kupách na sebe, do umývárny — taky se přitom sežene trocha jídla. Jenže tam by se rád přiživil kdekdo, a hlavně když v miskách něco zbyde, člověk se neudrží a začne je *****. A Šuchov si dobře zapsal za uší slova svého prvního parťáka Kuzjomina — byl to starý táborový mazák, v třiačtyřicátém roce seděl už dvanáct let, a řekl jednou na holoseči u ohně nové várce svých zelenáčů, které přivezli z fronty: „Mládenci, tady platí zákon tajgy. Ale kdo je člověk, dokáže žít i tady. Víte, kdo v táboře zajde? Kdo vylizuje misky, kdo věčně dřepí na marodce a kdo chodí práskat k bezpečákovi.“

Úkol 2:

- Jak probíhalo ráno?
- Určete literární žánr, druh, útvar:

- Vysvětlíte použití pomlčky v 1. větě:
- Určete typ vypravěče:
- Naleznete v textu vlastní jméno:
- Objasněte, co je to „gulag“:

Naleznete v textu:

- vynechaný text
- přímou řeč
- hovorový výraz
- zdobnělinu

Místo ***** doplňte vhodné slovo.

Vysvětlíte pojem válenky:

Určete funkční styl ukázky:

Určete dominantní slohový postup:

Domyslete příběh (*správné pokračování naleznete v dalším úkolu*):

Úkol 3: Poskládejte části ukázky v logický celek.

Prý služba pro invalidy, lehká práce. Jen ať to někdo zkusí vynést jí a nerozlejt! Teď zase žuchla u pětasedmdesátky o zem hromada svázaných válenek ze sušárny.
Aha, a teď i u nás (naše parta byla dnes v sušárně taky na řadě). Parták a jeho zástupce se obouvají mlčky, jejich dvoják vrže. Zástupce teď půjde do výdejny pro chleba a parták na štáb, do výrobně plánovacího oddělení.
Vždycky vstával Šuchov hned, jak se ozval budíček, dnes ale nevstal. Už včera večer nebyl nějak ve své kůži, bůhví co to bylo, napůl ho rozrážela zimnice, napůl měl v celém těle lámání.
Jinovatka. Šuchov nevstával. Ležel na horní palandě dvojáku, deku a vatovaný kabát přetažené přes hlavu a chodidla v jednom rukávu blůzy. Neviděl nic, ale podle zvuků rozeznávat všechno, co se děje v celém baráku i v koutě, kde spala jeho parta. Třeba teď. Dva dědci ztěžka šlapou, jak nesou po chodbě jednu z beček —vejde se do ní osm kbelíků!
Ani v noci se pořádně nezahřál. V polospánku mu chvílemi připadalo, že se doopravdy rozstonal, chvílemi, že je mu kapku líp. Pořád si přál, aby ještě nebyla ráno. Ale ráno přišlo v svůj čas. Ostatně, jak se taky zahřát — okno na prst zamrzlé a na stěnách kolem celého střepe — barák je pořádná haluzna! — bílá pavučinka.

Úkol 4: Porovnejte vaše pokračování příběhu se skutečným pokračováním.

4.7 Anglická próza

Skupina rozhněvaní mladí muži:

Kingsley Amis (1922 – 1995)

Šťastný Jim: univerzitní román – mladý venkovský lektor se dostane do vysoké společnosti, kde

.....
(výsměch tradicím, konvencím, konzervatismu)

William Goldyng (1911 – 1993) – laureát Nobelovy ceny

Úkol 1: Vysvětlete, kdo je laureát:

Úkol 2: Soutěž - kdo během 30 vteřin napíše nejvíce jmen držitelů Nobelovy ceny:

Úkol 3: Vzpomněli jste si na české držitele Nobelovy ceny? Za jaké obory cenu získali?

Zajímavost: Čech, který byl nejčteněji navrhován, ale nikdy cenu nezískal, byl Václav Havel – za mír. Údajně měl cenu vyhrát, ale sám se jí vzdal ve prospěch jiného kandidáta, aby tak podpořil mírotvorné ambice v jeho zemi. Kdo ví...

Pán much: román z blíže neurčené budoucnosti. Na ostrově havaruje letadlo se studenty. Ti, kteří přežili, jednají pod vlivem strachu jako krvelačný dav (.....).

Úkol 4: Zkuste domyslet, co se asi se studenty z havarovaného letadla stalo, jak se na ostrově chovali,...

George Orwell

(1903 – 1950) - Eric Arthur Blair vedl dobrodružný a pohnutý život v Anglii, Francii, byl dobrovolným vojákem ve Španělsku. Byl významným novinářem, dlouhodobým spolupracovníkem BBC.

Zvířecí farma (Farma zvířat): obraz totalitní společnosti, despotismu a násilí

1984: ..... z r. 1949 (= myšlenka fiktivní společnosti, která se vyvinula špatným směrem, má zásadní nedostatky - totalitní forma vlády, omezování osobní svobody apod., občané antiutopického světa jsou obvykle neskrývaně utlačováni politickým systémem), na závěr přidal autor Dodatek – principy ....., oficiálního jazyka ....., který byl vytvořen pro ideologické potřeby anglického socialismu – režimu v zemi. Newspeak má postupně nahradit ....., současnou spisovnou angličtinu ve všech oblastech použití. Má potlačit všechny nepovolené způsoby myšlení, odstraňuje všechny dvojsmysly, zmenšuje slovní zásobu = omezuje myšlení. Prostředí díla: ..... ve státě Oceánie.

Čas díla: .....

Děj: Svět je neustále ohrožován „udržovací“ válkou tří zneprátených zemí – Oceánie, Eurasie a Estasie. Nikdo už ani neví, kdo je s kým právě spojenec a proti komu se bojuje. Bombardování je na denním pořádku. I přes uklidňování médií životní úroveň stále klesá. Oceánii vládne ....., postava s nejasnou identitou, jehož portréty jsou všudypřítomné spolu se třemi základními hesly vládnoucí Strany: Válka je mír, Svoboda je otroctví a Nevědomost je

síla. Ve státě panuje velmi agresivní forma totality prováděná čtyřmi ministerstvy. Strana pomocí všudypřítomného videosystému a odposlechům řídí a kontroluje i soukromý život občanů – soudruhů. Ke sledování myšlenek slouží ..... Nejtěžším zločinem, za který okamžitě následuje trest smrti a vymazání existence – vaporizace, je ideozločin – provinění se špatným myšlením. Lidé jsou „tvarováni“ už od dětství v organizaci .....

Asi 85 % obyvatelstva tvoří .....– žijí v podmínkách horších než zvířata, slouží jen pro tvrdou práci, Strana je tolik nekontroluje, jejich životní potřeby jsou redukovány na .....

Winston pracuje na Ministerstvu pravdy, které pozměňováním informací v tisku falšuje historii ku prospěchu Strany. Nová pravda je pak obyvatelstvu předkládána tak dlouho a intenzivně, dokud jí neuvěří. Právě v prolétech vidí naději na pád režimu, neboť zatímco Strana u svých členů systematicky likviduje rodinný život a kontroluje i sexuální aktivitu, spodní vrstvy obyvatelstva se nekontrolovatelně množí. Jeho protistranické myšlení je brzy odhaleno, je i se svou milenkou Julií zatčen a fyzicky i duševně týrán. Nakonec řekne vše, co ví a i mnohem víc. Chce umřít, ale to mu vězňitelé nedopřejí. Dojde mu, že jim nejde o informace a následný trest vězně, ale o jeho ponížení, úplnou změnu jeho myšlení. Na svobodu je propuštěn se zcela přeprogramovaným myšlením, je oddaným milovníkem Velkého bratra, dostane zpět svou práci. Dokonce se setkává s Julií, která je Velkému bratru stejně oddaná jako on. Poté je opět předveden k soudu, kde vše přiznává a všechny udává a pokojně přijímá svůj trest – .....

Hlavní postavy a jejich charakteristika:

Winston Smith – 39 let, kdysi byl ženatý s Katherine – nudná, hloupá, schválená Stranou, když nemohli počít dítě, Strana jim povolila odluku. Proviní se – koupí si ....., do kterého si otevřeně píše všechny své myšlenky, i ty protistranické. Pátrá po minulosti, chce pravdu.

Julie – Smithova ....., spolupracovnice z Ministerstva, utajovaný vztah s ní byl jistým typem vzpoury proti režimu, fyzická slast byla zakázaná, Winston si dokonce pronajal pokoj na schůzky.

O'Brian – tajemná postava, se kterou se čas od času Winston setká, má z něj pocit, že sdílí jeho protistranické myšlenky. Věnuje Winstonovi knihu největšího odpůrce Strany Goldsteina. Nakonec vyjde najevo, že je vyšetřovatel, v podzemí vede Winstonovy výslechy a mučení.

Photo © Umbrella-Rosenblum Films Production

Úkol 5: Zkuste popsat situaci a postavy záběru z filmu 1984.

Úkol 6: Rozhodněte o pravdivosti tvrzení (případná chybná tvrzení opravte):

Postava O'Briana je svým charakterem kladná.	ANO – NE
Winston pracuje na Ministerstvu lásky.	ANO – NE
Současná angličtina je tzv. oldspeak.	ANO – NE
Julie byla Winstonova první partnerka.	ANO – NE
Ve státě je jen jedna povolená politická strana.	ANO – NE
Winston patří k prolétům.	ANO – NE

4.8 Detektivní žánr

Agatha Christie

(1890 – 1976)

Základní informace: Jedná se o světově nejznámější spisovatelku všech dob. Narodila se v typické viktoriánské rodině, studovat odjela do Paříže. Přesně na Štědrý den roku 1914 se provdala za důstojníka Archibalda Christieho. Během světové války pracovala jako dobrovolná sestra, zkušenosti s léky a jedy poté využila ve svých dílech. Nedlouho po válce a smrti své matky se v důsledku manželské krize nervově zhroutila – v té době záhadně zmizela na 11 dnů. Roku 1928 se rozvedla. Téhož roku se vydala do Bagdádu, kde potkala svého budoucího druhého manžela archeologa Maxe Mallowana. Tvorba: Jedná se o nejlépe prodávanou autorku svého žánru. Publikovala přes 80 románů, povídkových souborů a her. Většina jejích děl byla zfilmována. Z jejích literárních detektivů jsou nejznámější Hercule Poirot a slečna Marplová.

Úkol 1: Pokuste se z následujících slov sestavit 5 názvů knih:

SMRT V DESET SE MALÝCH NILU MODRÉHO
ZÁHADA NA VRAŽDA ORIENT-EXPRESU SMRTÍ
ČERNOUŠKŮ SCHŮZKA VLAKU

Byl to obdivuhodný človíček. Měřil metr šedesát, vejčitou hlavu nakláněl trochu ke straně, a když se rozčilil, oči mu blýskaly zelenavým leskem. Nosil vojensky navoskovaný knír a tvářil se nesmírně důstojně. Celým zevnějškem působil uhlazeně, až vybraně elegantně a upravenost byla doslova jeho vášní. Šíkmo připevněná ozdoba, smítko prachu nebo sebemenší nedbalost v oblečení někoho jiného představovalo pro tohoto mužička utrpení, dokud se mu nepodařilo onu chybu napravit. Jeho božstvy byly Pořádek a Metoda. V určitém smyslu odmítal konkrétní důkazy, jako šlépěje nebo popel z cigarety, a prohlašoval, že samy o sobě nemohou detektivovi pomoci rozluštit nějakou záhadu. S přehnaným uspokojením si pak poklepal na svou vejčitou hlavu a řekl: „Skutečná práce probíhá tam uvnitř, v malých šedých buňkách. Nikdy nezapomínejte na malé šedé buňky, příteli.“

Úkol 2:

Určete funkční styl ukázky:

Určete dominantní slohový postup:

Která ze slavných postav A. Christie je popisována:

Určete typ vypravěče:

www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/374032/recenze-serialovy-hercule-poirot-a-jeho-ctvrtstoletí-vzpomínek.html

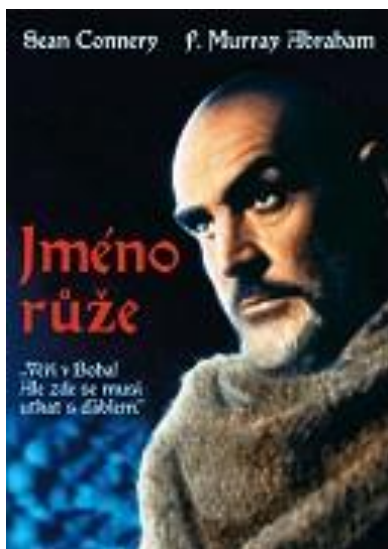
Nová kniha vzpomínek Davida Sucheta na čtvrtstoletí v kůži detektiva Hercula Poirota je skutečně vydařenou tečkou za legendárním seriálem. Za téměř čtvrt století proslul jako slavný belgický detektiv v úctyhodných 65 filmech podle románových předloh Agathy Christie.

Úkol 3: Podívejte se na filmovou ukázkou některé slavné detektivky.

Úkol 4: Ví čtenář A. Christie, kdo je pachatelem už od začátku? Jak její detektivové postupují? Znáte některé jiné slavné autory detektivní literatury? Znáte další (např. i filmové) detektivky?

4.9 Italská próza

V Itálii dominuje směr ....., který spočívá v .....
 Hlavním představitelem tohoto směru je ..... Jeho významné dílo se nazývá ..... a vypráví o mladé ženě ..... Román se odehrává za ..... a zobrazuje .....

www.csfd.cz – plakát k filmu

Dalším představitelem Itálie je.....
 ....., dílo ..... V tomto románu se ocitneme v italském klášteře ve 14. století, kde dochází k záhadnému úmrtí mnichů. Dílo má několik interpretačních rovin, čtenář jej může chápat jako dílo.....
 .....

Dílo bylo i úspěšně zfilmováno v hlavní roli Sean Connery.

Úkol 1: Filmový plakát přiřadte k funkčnímu stylu a slohovému postupu.

Úkol 2: Pracujte s textem (úkoly jsou pod ním).

Horalka Alberta Moravii zobrazuje tvrdý osud Říma plného krve a fašistů. Tvorba Alberta Moravii je protkaná nejen směsicí uměleckých směrů, ale i tabuizovaných témat a politických problémů. Alberto Moravia přišel na svět jako Alberto Pincherle do podzimního Říma roku 1907. Nutno říci, že do šťastné doby se zrovna nenarodil. V příštích letech ovládl Itálii fašismus a krom cenzury se autor potýkal i s úplným zákazem publikovat. Své nevšední názory vyjadřoval jako novinář, dramatik, prozaik, esejista a literární kritik. Mezi lety 1959 až 1962 předsedal Mezinárodnímu PEN klubu. Alberto Moravia zemřel ve svém rodišti dne 26. září 1990.

Děj románu Horalka se odehrává mezi lety 1943 až 1944. Nacházíme se uprostřed 2. světové války, kdy Itálii okupují německá vojska a pomoc stále ještě nedorazila. Již na prvních stránkách vystřídá prostředí města prostý, ale relativně klidný venkov. Stane se tak po četných náletech na Řím, kvůli kterým se hokynářka Cesira rozhodne zavřít svůj krámk a spolu s dcerou Rosettou odejít. Vedle ústředních postav se v knize často objevují i postavy vojáků jako symbol zvrhlosti fašismu. Teprve na cestě za svobodou si Cesira začne uvědomovat hrůzu a násilí, jejichž matkou byla právě válka, a kvůli tomu hlavní hrdinka upustí od svého snu navrátit se brzo domů. Po krátkém setrvání v rodině Concetty a Vincenza se ale Cesira i Rosetta rozhodnou pro útěk. A téma války je zde opět všudypřítomné. Fašisté, bombardování, teror místních lidí. Ženy se dostávají do vesničky Svate Eufemie a záhy se v Cesirině životě objevuje charismatický Michel. Zapřisáhlý pacifista s racionálními názory se okamžitě stává jejím věrným přítelem.

Určete funkční styl:

Určete slohový postup:

Shrňte obsah ukázky a vypište si její obsah do nejdůležitějších bodů:

Objasněte význam PEN klubu:

Krutá tvář neorealismu

Po tragické Michelově smrti se obě ženy už po několikáté vydávají na cestu. Po devíti měsících mimo domov zkazí tuto euforii fakt, že Řím ještě stále není osvobozen. Rozhodnou se tedy navštívit své rodné město, jenže to nalézají polozbořené a liduprázdné. Zlobu střídá zoufalství. Následuje další dramatický okamžik lidského osudu, kdy jistý zlomový bod prostupuje každé Moraviovo dílo. V kostelíku jsou Cesira s Rosettou přepadeny, Rosetta se bohužel nevyhne znásilnění vojáky z osvobozeneckých vojsk. Takto hrůzné věci měli paradoxně na svědomí právě velmi vítaní a očekávaní osvoboditelé.

Závěrem se pro zajímavost hodí připomenout, že Horalka byla dvakrát úspěšně zfilmována. Ve zpracování z roku 1960 si úžasná Sophia Loren zahrála dceru a po letech, v roce 1988 jí byla nabídnuta role matky.

Úkol 3:

Pracujte s neumeleckým textem „Krutá tvář neorealismu“, určete:

- funkční styl:
  - slohový postup:
  - charakterizujte jazykové prostředky:
-
- shrňte obsah ukázky:
-
- víte něco o Sophii Loren:
-
- rok 1988 zařaďte: kolikátá léta kterého století –

Moravia, A.: Horalka

Ale Němce nebylo nikde vidět, a tak Michele navrhl jít k nějakým známým – věděl, že se utekli schovat do baráčku mezi pomerančovníky. Řekl, že jsou to slušní lidé, a když nic jiného, alespoň by nám mohli poradit, kde najít Němce, abychom si vyměnili vajíčka za chleba. (...) Přišel večer, posadila jsem se a rozhlédla jsem se skoro potmě: Rosetta ještě spala, sundala si sukni a blůzu, v pološeru jsem zahlédla její nahá, bílá, plná ramena a ruce mladého zdravého děvčete. Spodnička se jí vysoukala nad ohnutou nohu, koleno měla skoro u pusy; stehno měla taky bílé a plné jako ramena a ruce. Zeptala jsem se jí, jestli chce jíst; za chvíli zatřásla hlavou, jako že ne, a ani se neotočila.

4.10 Próza v ostatních zemích

Paulo Coelho (* 24. srpna 1947, Rio de Janeiro – stát:..... - *doplňte*)

Nejznámější ..... (*doplňte přídavné jméno*) spisovatel. V mládí koketoval s drogami. Pro svou touhu psát, kterou jeho rodiče neschvalovali, byl celkem třikrát poslán do psychiatrické léčebny, kde se musel podrobit elektrošokové terapii. Živil se jako dramatik, novinář, televizní scenárista a písňový textař. Celosvětovou proslulost mu přineslo pohádkové podobenství *Alchymista* vydané v roce 1988, které se stalo největším brazilským bestsellerem všech dob. Ve svých knihách, jejichž hrdiny jsou převážně lidé hledající změnu v životním stereotypu, nabádá k duchovnímu rozvoji a zodpovědnému přístupu k životu.

Veronika se rozhodla zemřít:

Coelho, P.: Veronika se rozhodla zemřít

Jedenáctého listopadu 1997 se Veronika rozhodla, že teď -konečně! - nastala ta pravá chvíle k sebevraždě. Pečlivě uklidila pokojík, který jí pronajaly jeptišky v klášteře, vypnula topení, vyčistila si zuby a lehla si do postele. Z nočního stolku si vzala čtyři krabičky prášků na spaní. Místo aby je rozdrtila a smíchala s vodou, rozhodla se vzít jeden po druhém, protože od úmyslu k činu je daleko a ona si chtěla nechat cestu k ústupu volnou, kdyby toho náhodou začala litovat. Avšak po každém spolknutém prášku se ve svém záměru ještě víc utvrdila: za pět minut byly krabičky prázdné.

Neměla ponětí, jak dlouho bude trvat, než ztratí vědomí, a proto si na postel nachystala nové číslo francouzského měsíčníku Homme, které právě dostali v knihovně, kde pracovala. Listovala si v něm, a přestože ji informatika nijak zvlášť nezajímala, zastavila se u článku o počítačové hře (CD-ROM, jak tomu říkali), sestavené brazilským spisovatelem Paulem Coelhoem, s nímž se před časem seznámila na přednášce v kavárně hotelu Grand Union. Po krátké rozmluvě s ním ji jeho nakladatel pozval na společnou večeři. Skupina hostů však byla příliš početná a o ničem se nedalo mluvit podrobněji. Přece však se tento spisovatel stal svým způsobem součástí jejího světa, a tak si řekla, že jí líp uběhne čas, když si o jeho práci něco přečte. Při čekání na smrt si tedy Veronika začala číst o informatice, o něčem, co jí ani v nejmenším nezajímalo - což bylo charakteristické pro celý její život, protože vyhledávala jen to nejsnadnější nebo to, co měla na dosah ruky. Jako třeba tenhle časopis. K jejímu překvapení ji však hned první řádek textu vytrhl z obvyklé pasivity (sedativa se jí v žaludku ještě nerozpustila, ale Veronika byla pasivní už od přírody) a způsobil, že poprvé v životě uvěřila výroku, který byl mezi jejími přáteli velice módní: „Nic se na tomto světě neděje náhodou.“ Proč se před ní ten první řádek objevil právě ve chvíli, kdy začala umírat? Jaké tajné poselství měla před očima, pokud ovšem místo shody okolností nějaká tajná poselství vůbec existují?

Úkol 1:

Popište situaci v ukázce:

Charakterizujte hlavní hrdinku a motivy jejího jednání:

Mění se nějak postoj hlavní hrdinky:

Proč:

Jak dílo skončí:

Vysvětlete význam uvozovek v textu, je to přímá řeč?

V jakých jiných případech se používají uvozovky:

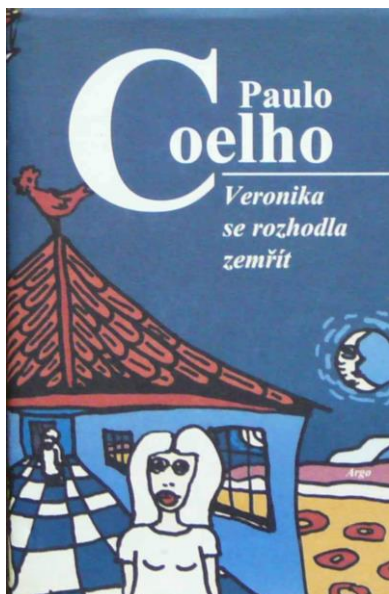
Mohou být první uvozovky horní (je to pravopisně správné):

Výňatek přiřaďte k literárnímu žánru, druhu, útvaru:

Určete typ vypravěče:

Určete vyprávěcí postup:

V textu nalezněte iniciálovou zkratku, vysvětlete její význam:

Přebal českého vydání knihy Veronika se rozhodla zemřít. Výhradním vydavatelem Coelhových knih v Česku je nakladatelství Argo, které se také stará o jejich jednotný vizuální styl.

Úkol 2: Jaká česká vydavatelství znáte? Pro inspiraci se můžete podívat na některou ze svých učebnic.

Úkol 3: Zapište bibliografický údaj některé ze svých učebnic. Jaké údaje bude obsahovat?

Úkol 4: Co je zobrazeno na přebalu knihy? Líbí se vám jeho zpracování?

4.11 Vědecko-fantastická tematika

Sci-fi = ... *doplňte anglický název a správnou výslovnost zkratky i celého sousloví*

- žánr příbuzný s fantasy – zde se ale zapojuje prvek vědecký, nejčastěji stroj, vynález, výrobek,... Často přináší obraz fiktivní budoucnosti, technika je mnohdy vnímána negativně – přináší zkázu, člověk se nemůže vzepřít strojům apod.

- Robot nesmí ublížit člověku nebo svou nečinností dopustit, aby člověku bylo ublíženo.
- Robot musí uposlechnout příkazů člověka, kromě případů, kdy tyto příkazy jsou v rozporu s prvním zákonem.
- Robot musí chránit sám sebe před zničením, kromě případů, kdy tato ochrana je v rozporu s prvním nebo druhým zákonem.

Úkol 1:

Ze kterého literárního díla jsou vyvozeny tyto 3 zákony robotiky? Najděte to na internetu a vypište si zápisky:

Fantasy literatura: žánr používaný nejen v literatuře, ale i ve filmu či ve výtvarném umění. Původ lze spatřovat ve starých mýtech, rytířských eposech a v pohádkových příbězích. Žánr je založený zejména na užití magie či jiných nadpřirozených prvků (nadpřirozené bytosti, kouzelné předměty, speciální schopnosti,...).

Děj se odehrává v „druhotném, fikčním“ světě, v jakési „alternativní“ realitě, která je většinou nezávislá na našem reálném prostředí. Někdy je s ním propojen zvláštním průchodem/průchody, které hrdina mnohdy objevuje jen náhodou.

Úkol 2:

Vzpomeňte si na co nejvíce průchodů do fikčního světa v díle Rowlingové:

Fantasy, zvláště v anglicky mluvících zemích, rozlišuje mnoho podtypů. Harryho Pottera lze zařadit takto:

- **současná fantasy**: z našeho času, a zároveň pohádková fantasy: kouzla, nadpřirozené bytosti známé z pohádek. V každém dalším díle se stále více prosazuje tzv. temná fantasy (strašidelné, hororové prvky, nebezpečné nadpřirozené bytosti, boj o život,...).

Další typy fantasy:

- **meč a magie**: fyzická akce a napětí ve spojení s magií (př. Barbar Conan)
- **hrdinská (vysoká) fantasy**: většinou o výpravě hlavního hrdiny – bojovníka
- **humorná fantasy**: fantastický svět většinou slouží jako kulisa, ve které se odehrávají podivné, směšné příběhy

Hranice mezi sci-fi a fantasy literaturou je neostrá, zvláště odlišně je chápána v USA. Klasická fantasy a sci-fi se rozvíjí od druhé poloviny 19. st. (**Jules Verne**,...), ve 20. st. pak zaznamenává masivní nárůst především díky dílům některých světoznámých autorů:

- **John Ronald Reuel Tolkien**: *Pán prstenů, Hobit*,... - starodávný svět mírumilovných lidí, zápas dobra a zla,..
- **Clive Staples Lewis**: *Letopisy Narnie*
- **Michael Ende**: *Nekonečný příběh*
- **Terry Pratchett**: *Zeměplocha*
- **Stephenie Meyerová**: *Twilight sága (Stmívání)*
- **L. J. Smithová (Lisa Jane)**: *Upíří deníky, Tajný kruh*

Úkol 3:

Jakým způsobem se člověk proměňuje v upíra u Meyerové a jakým u Smithové? Mají upíři i odlišné vlastnosti?

J. K. Rowling

Harry Potter a Kámen mudrců

„Musí to být opravdu k vzteku.“ Had důrazně přikývl.
„Odkud ty vůbec jsi?“ zeptal se Harry.
Had ukázal ocasem na malou tabulku vedle skleněné stěny. Harry si ji zvědavě prohlédl.
Boa constrictor, Brazílie.
„Bylo tam hezky?“
Had znovu ukázal ocasem na tabulku a Harry četl dál: Tento exemplář se narodil v naší zoo.
„Rozumím - takže ty jsi v Brazílii nikdy nebyl?“ Ve chvíli, kdy had zakroutil hlavou, ozval se za Harryho zády ohlušující výkřik, při kterém sebou oba trhli: „Dudley! Pane Dursley! Pojd'te se podívat na toho hada! To byste nevěřili, co dělá!“
Dudley se k nim přikolébá tak rychle, jak jen byl schopen.
„Uhni, ty smrade,“ řekl a praštil Harryho do žeber. Harry to nečekal a jak široký, tak dlouhý se rozplácl na betonovou podlahu.

Úkol 4:

- Zasaďte situaci do kontextu literárního díla, popište situaci v ukázce:

- Charakterizujte hlavní postavy:

- Určete časoprostorové údaje:
- Vysvětlete název díla:

- Zachyťte hlavní motiv/motivy díla:

- Rozeberte formální stránku literárního díla:
  - literární žánr, druh, útvar:
  - typ vypravěče:
  - vyprávěcí postup:
  - slohový postup:
  - charakterizujte jazykovou stránku ukázky:

- Zasaďte dílo do kontextu tvorby autorky. Zkuste dát dohromady vše, co o ní víte:

• Proč je na přebalu knihy jméno autorky uvedeno jen jako J. K. Rowling (křestní jméno je pozmeněno, navíc není rozepsáno):

• okomentujte kvalitu českého překladu a zkuste zachytit, v čem spočívá její hodnota:

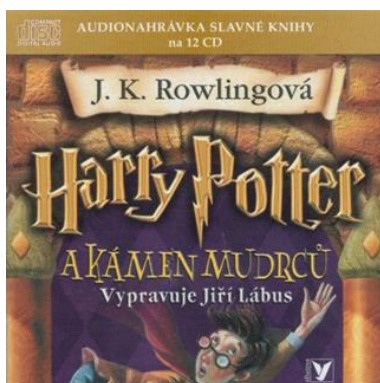
Pomůžte vám následující neumelecký text:

Původně britská angličtina (překlad do mnoha světových jazyků) je jedním ze základních kamenů celého díla. Jazyk je pestrý, živý, nápaditý, vynalézavý, převážně spisovný (pokud typ postavy nevyžaduje jinak), čtenáři je velmi dobře přijímán. Pro svou originalitu se ale stal překladatelským oříškem.

Český překladatel Pavel Medek si k práci na některých dílech přizval bratra Vladimíra. Jejich překlady sklízí mezinárodní ocenění a uznání především za svižnost projevu, práci se stylovými rovínami (jiný je jazyk dětí, jiný dospělých, jiná je Hagridova nespisovnost, v rámci korektnosti se dobře vyrovnává se všemi slovními hříčkami a úskalími).

Do některých jazyků vůbec překladatelé nepřeložili mnohá vlastní jména, zatímco český překlad tím získává na hodnotě. Tvůrci často stáli před rozhodnutím, zda některé jméno

Knihu v ČR vydává nakladatelství Albatros, postaralo se i audioknihu na 12 CD, vypravuje Jiří Lábus.

4.12 Světové drama 2. poloviny 20. století

Drama se rozvíjí velmi dynamicky, autoři experimentují, zkoušejí nové formy, věnují se novým tématům,...

Úkol 1:

Uveďte synonymum ke slovu drama:

Zkuste si vzpomenout alespoň na 3 dramatické literární útvary:

Ke známým dramatikům dopište alespoň 2 jejich díla a zařaďte je k literárním směrům/popř. do století, ve kterém žili:

• **William Shakespeare:**

• **Molière:**

• **George Bernard Shaw:**

Úkol 2: Srovnajte části dramatu očíslováním od nejmenší po největší část (pozor na chytáky):

akt

replika

jednání

scéna

dějství

výstup

Absurdní drama

- zobrazuje skutečnost jako ..... Vyjadřuje pocity bezmoci osamocенého člověka a ztrátu schopnosti dorozumění s ostatními lidmi. Ukazuje člověka, jenž je ohrožen mechanismy moderní civilizace, kterou sám stvořil. Charakteristické je .....
....., který ztrácí svou dorozumívací funkci. Dialog sice umožňuje komunikaci, ale prázdnota frází a plané tlachání znemožňují dorozumění.

Hry jsou laděny tragicky nebo tragikomicky. Časté jsou groteskní prvky a .....

V Čechách je výrazným představitelem absurdního dramatu např. ....

Samuel Beckett – doplňte si výslovnost – Jak se správně zapisuje?

(1906 – 1989)

- irský dramatik a prozaik, představitel absurdního divadla

Narodil se ve Foxrocku nedaleko Dublinu. Vzdělání získal na prestižních středních školách v Dublinu a poté na Trinity College, kde od roku 1923 studoval práva a jazyky (francouzštinu a .....). Po ukončení studia pracoval jako učitel v Belfastu, ale již rok nato odjel přednášet angličtinu do Francie, kde mimo jiné působil i na nejprestižnější univerzitě ..... (*doplňte její jméno*). Po roce vyučování francouzského jazyka na dublinské Trinity College se rozhodl věnovat výlučně spisovatelské dráze. ...., které mu připadlo po smrti otce, mu umožnilo usadit se v Londýně, kde se kvůli svým neutuchajícím ..... podrobil psychiatrické léčbě. Po svém propuštění z léčebny několik let cestoval po Evropě.

Po skončení ..... krátce spolupracoval s irským Červeným křížem v St.Lo v Normandii a poté se už natrvalo usadil v Paříži. Mezi lety 1946–1949 vytvořil své největší prozaické dílo, ... *Molloy, Malone umírá* a *Nepojmenovatelný*. Ve francouzštině se mu prý tvořilo mnohem lépe, neboť psal „beze stylu“, bez snahy o eleganci. Byl přímo posedlý touhou vytvořit něco, co sám nazýval „.....“, čímž vyhlásil slovům celoživotní válku.

V několika dílech jsou přítomny stopy ....., ke kterému se spisovatel uchyluje, aby tak zmírnil dopad svých pochmurných námětů. V 60. letech psal převážně pro rozhlas, divadlo a televizi. Proslýchá se, že většinu peněz, které získal za ..... daroval .....

Úkol 3: doplňte podle smyslu do textu: *depresím, černého humoru, chudým umělcům, literatura neslova, trilogii, Dědictví, Nobelovu cenu, italštinu, 2. světové války*

Čekání na Godota

Drama tvoří pouze dvě dějství = ... = ... (*uved'te synonyma*). Dekorace je omezena na jeden strom, scéna je tvořena venkovskou cestou. Právě zde se setkávají dva tuláci, přátelé ..... a ....., z jejichž chaotického dialogu vyplývá jen jediné, že čekají na jakéhosi Godota, který by měl změnit jejich životní osudy. Jejich nekonečný rozhovor je přerušen příchodem pána Pozza s bičem a jeho sluhy Luckyho, který je jako otrok veden na provazu. První z nich ztělesňuje vychloubačnou, až sadistickou osobu, otrok je naopak bytostí zcela poníženou. Tuláci navazují s Pozzem absurdní rozhovor a po jejich odchodu vstupuje na scénu chlapec oznamující, že pan Godot dnes nepřijde, ale že se určitě dostaví zítra. Odchodem chlapce končí první dějství.

Druhé dějství pokračuje takřka opakováním dějství prvního. Jedinou změnou je, že brutální pán Pozzo přichází ..... a jeho život je závislý na Lucky, který je naopak němý. Na konci druhého dějství se opět objevuje chlapec a sděluje, že ani dnes pan Godot nedorazí. Estragon a Vladimír tedy odcházejí s tím, že přijdou opět zítra. Chtějí odejít, ale ani se nehnou.

Úkol 4:

Přiřaďte text s dějem hry k funkčnímu stylu:

Popište použitou slovní zásobu:

Najděte v textu:

- historismus:
- odborný termín:
- synonymickou řadu:
Jedná se o úplná, nebo částečná synonyma:

- vlastní jméno:
- vedlejší větu předmětnou:
- synonymum slova masochistická:

Určete slohový postup:

Význam hry: hra má mnoho významových rovin. Chápejme ji jako tragické podobenství absurdity lidského údělu, jako důkaz, že jediným možným smyslem života je nesmyslné očekávání (jméno Godot připomíná anglický výraz pro Boha: „.....“) a jediným způsobem, jak si svůj úděl ulehčit, je zabít čas, jenž je mu vymezen. A zabít jej je možno a nutno jakkoliv. Hlavní protagonisté si odražejí slova jako pingpongové míčky, jejich úkolem není tomu druhému něco sdělit, ale jen zaplnit co nejvíce ubíjejícího času.

Nejde o hru o rozbíjení sdělné funkce jazyka, ale hru o čekání. Vladimír a Estragon jsou tuláci redukováni na nepatrné množství fyziologických potřeb a na dvě tři potřeby morální - nezůstat sami, čekat na Godota a zabít čas. Pozzo a Lucky jsou k sobě přivázáni, a to zcela materiálně, provazem a smyčkou. Jejich vztah je vztahem pána a otroka vzájemně připoutaných zjištěnými zájmy. Nakonec pak spolu setrvávají snad i ze zvyku a společně v průběhu hry fyzicky zchátrají tak, že se posléze v nabytém zmrzačení navzájem doplňují. V prvním dějství Lucky tancuje, jak mu Pozzo píská, a dokonce i tak, jak mu nepíská, ale jak si Lucky myslí, že by pískal, kdyby pískal. V dějství druhém sice Pozzo stále vede Luckyho na provaze, ale ve skutečnosti jde, kam ho Lucky táhne, alespoň pokud je sám schopen jít.

Vladimír a Estragon jsou víceméně svobodní. Ve hře se na začátku scházejí, pak zase rozcházejí každý na jinou stranu a nakonec se zase vracejí k sobě. Zajisté mají někdy jeden druhého dost, ale nejsou schopni bez sebe žít. V celém jejich dialogu nelze přesně rozeznat, která slova mají skutečně sdělnou hodnotu a která jsou vyřčena jen proto, aby zaplnila mlčení.

Divadlo Petra Bezruče uvádí hru Čekání na Godota. Na snímku zleva: Michal Sedláček, Dušan Urban, Norbert Lichý a Kateřina Krejčí.

Autor: [Alexandr Satinský](#), MAFRA www.idnes.cz

Úkol 5:

Popište postavy na snímku, zobrazenou situaci.

Eugène Ionesco

(1909 – 1994)

Plešatá zpěvačka: na návštěvu ke Smithovým přijdou Martinovi, vedou rozhovor plný nesmyslů (autor záměrně užívá klišé, stereotypní vyjadřování, prostředky manipulace). Časem stoupá agresivita účastníků (nemožnost se domluvit). Na scénu přichází velitel hasičů, aby se ujistil, že zde nehoří a přidává se ke konverzaci. Po jeho odchodu opět zůstávají manželé sami. Jejich konverzace je nezastavitelná. V místnosti vládne nervové podráždění. Odpovědi, které následují po banálních otázkách, postavy pronášejí zprvu s ledovým nepřátelským tónem. Nepřátelství a nervozita stále rostou. Postavy stojí stále blíže u sebe, řvou už na sebe své repliky, zvedají pěsti, jsou připraveny vrhnout se na sebe. Tempo se stále zrychluje. Náhle zhasne světlo. Slova ustanou. Rozsvítí se. Pan a paní Martinovi sedí jako Smithovi na začátku hry. Martinovi říkají přesně tatáž slova jako Smithovi v první scéně, zatímco se opona zvolna zavírá.

Úkol 6:

Objasněte význam slov/uveďte synonyma:

- klišé
- manipulace
- konverzace
- banální
- tempo

Uveďte antonymum ke slovu agresivita:

5 Didaktický test – pravopis – procvičení

1 Které z následujících souvětí je napsáno v souladu s Pravidly českého pravopisu? *1 b*

- A) Jen ji uviděl, sčervenal jako malina.
- B) Útěk byl nemožný, protože jim sdřevěněly nohy.
- C) Měl neustálé připomínky, čímž mi stěžoval práci.
- D) Těžký oběd se nedal jen tak strávit, bylo mi špatně.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 2

Podle prohlášení britského ministerstva vnitra tamnější vláda plánuje přijetí zákazu testování prostředků pro domácnost na zvířatech, včetně jednotlivých složek. Ministr vnitra potvrdil, že zákaz by měl zahrnovat všechny výrobky určené primárně pro použití v domácnosti, a to včetně mycích a pracích prostředků, osvěžovačů vzduchu, čističů WC, leštidel, papírových výrobků, jako jsou dětské plenky, barev, lepidel, odlakovačů a dalších výrobků používaných v domácnostech. V Evropské unii platí od roku 2009 zákaz testování kosmetiky na zvířatech, ten ale obsahuje výjimky a nevztahuje se na prostředky pro domácnost.

Který z následujících úseků výchozího textu obsahuje chybu?

1 b

- A) leštidel, papírových výrobků, jako jsou dětské plenky, barev, lepidel
- B) ten ale obsahuje výjimky a nevztahuje se na prostředky pro domácnost
- C) pro použití v domácnosti, a to včetně mycích a pracích prostředků, osvěžovačů vzduchu
- D) tamnější vláda plánuje přijetí zákazu testování prostředků pro domácnost na zvířatech

3 Ve které z následujících možností není chyba v interpunkci?

1 b

- A) Meteorologové včera prodloužili dobu během které se řeky na celém území republiky, mohou zvedat až do úterních 18 hodin.
- B) Meteorologové včera prodloužili dobu během které se řeky na celém území republiky mohou zvedat až do úterních 18 hodin.
- C) Meteorologové včera prodloužili dobu, během které se řeky na celém území republiky mohou zvedat, až do úterních 18 hodin.
- D) Meteorologové včera prodloužili dobu, během které, se řeky na celém území republiky mohou zvedat až do úterních 18 hodin.

Rozhodněte o každé z následujících možností, zda je napsána v souladu s Pravidly českého pravopisu (A), či nikoli (N):

každá odpověď za 1 b

- 4 Příště nebud' tak roztržitá a vzpomeň si, co nám před odjezdem radili Kamilovy rodiče. A N
- 5 Vystupoval vždy velice skromě, takže když ho vedoucí pochválil, samými rozpaky nevěděl, jak má reagovat. A N
- 6 Nejrozsáhlejší nížinné území na Slovensku je Podunajská nížina. A N
- 7 Na východě sousedí s pohořím Malé Karpaty a jižní strana tvoří maďarskou státní hranici. A N
- 8 Nejméně čtyři lyžaři přišli o život ve švýcarských Alpách během uplynulého víkendu. A N
- 9 Jedenáctý ročník festivalu Pražské jaro obohatili hlavně Dánové, Holanďané a Rumuni. A N
- 10 Starostové Rychnova nad Kněžnou a Nového města nad Metují se neshodli. A N
- 11 Petrovy bratři přijedou už brzičko na návštěvu. A N
- 12 V mládí nabyté znalosti už vám nikdo nevezme. A N
- 13 Sípal a chraptěl celou noc. A N
- 14 Byt, který je v nabídce víc než rok, by jste si měli dobře prověřit. A N
- 15 Bydleli v Kostelci nad Černými lesy. A N
- 16 Uslyšeli podezřelé zvuky, kolem ale přeběhly jen srnky. A N
- 17 Na výstavě shlédli mnoho obrazů. A N
- 18 Zprava se řítily dvě auta. A N
- 19 Cítil se jako pravý Moravan. A N
- 20 Chovej se rozumě! A N

Didaktický test si vyhodnoťte, dosažený počet bodů vydělte celkovým možným – tj. 20 a vyjde vám číslo v procentech. To odpovídá známce dle tabulky:

Známka	Procent
1	100 – 89 ☺
2	88 – 75
3	74 – 55
4	54 – 44
5	43 a méně

6 Obraz 2. světové války v české literatuře

- jedno z nejčastějších témat v naší literatuře, zpracovává se až dodnes
- zpočátku kratší žánry - povídky, novely, umělecké reportáže, později vznikají i rozsáhlejší díla - romány, kde se autoři zaměřují na psychologii postav

Úkol 1: Definujte novelu (zařaďte ji k literárnímu žánru, druhu, uveďte rozsah, dějové zvláštnosti,...):

- děj většiny děl se odehrává na našem území (takřka nevznikají válečné romány odehrávající se na bojišti)

Úkol 2: Zopakujte si, co víte o 2. světové válce.

- 2. světová válka probíhala v letech:
- Záminkou pro její vyhlášení bylo:
- Jako poslední kapituloval stát:
- Jeho státní zřízení bylo:
- USA vstoupily do války až po jaké situaci:
- Ve kterém roce to bylo:
- ČSR zaniká, vzniká nový stát:
- Prezidentem ČSR byl před válkou:
- Prezidentem nového státu byl:
- Byla zavedena cenzura, uveďte synonymum k tomuto slovu:
- Mnoho českých obyvatel *kolaborovalo* s nacisty, co to znamená:
- Válka v Čechách končí vzepřením Čechů v jednom důležitém městě proti Němcům. Jak nazýváme tuto historickou událost:

Nejčastější témata:

- 1) život jedince a společnosti jako celku na okupovaném území

Ladislav Fuks - *Spalovač mrtvol*

- 2) život ve vězení, v koncentračním táboře

Norbert Frýd - *Krabice živých*

- 3) osudy židů (**Ladislav Fuks, Arnošt Lustig, Ota Pavel**)
- 4) život mladých lidí v době války (**Jan Otčenášek, Bohumil Hrabal**)
- 5) osvobození, Květnové povstání, odboj (**Jan Drda - Němá barikáda**)

Jan Drda

(.....-.....)

Úkol 1: Kdo nejrychleji spočítá, kolik let se Drda dožil?

Hrátky s čertem – jinotajná báchorka, komedie o 10 obrazech, zfilmována a zpracována jako opera i loutková hra, premiéra ve Stavovském divadle

Úkol 2:

Vysvětlete pojem jinotajná báchorka:

www.wikipedia.cz

Přečtěte si ukázkou v učňovské čítance a pracujte s textem.

Němá barikáda

- soubor povídek, obraz boje s fašismem, nepatetické hrdinství obyčejných lidí nebo dětí v mezních situacích: latinář Málek (povídka **Vyšší princip**), učitel Havlík (povídka **Včelář**)

- **Vyšší princip** (doba děje - červen 1942) - „Vyšší princip“ = přezdívka komicky neobratného a nevhledného profesora latiny na gymnáziu, starý mládenec, zahloubán do své práce. Při hodině latiny vstoupí do třídy ředitel a vyvolá na chodbu tři studenty. Jsou zatčeni za schvalování atentátu na říšského protektora Heydricha a popraveni. Další den se ve sborovně sejdou profesori, aby zaujali určité stanovisko a čin studentů odsoudili. Před septimu se nakonec musí postavit latinář. Místo toho, aby čin studentů odsoudil, s atentátem souhlasí („Z hlediska vyššího principu mravního, vražda na tyranu není zločinem.“), i když neví, zda ve třídě není ten, který studenty udal. V tu chvíli se v očích celé třídy stává hrdinou.

Úkol 3:

Objasněte pojem heydrichiáda:

- **Včelář** (doba děje - konec války) - starý učitel Havlík se účastnil protifašistického odboje, miloval přírodu a obzvlášť své včely. Poskytl úkryt třem partyzánům, kteří svou vysílačku ukryli v úle. Tu však zaměřili Němci. Zabili jednoho z parašutistů (druzí dva utekli). Objeví anténu a strhnou včelín. Pan Havlík je zatčen a vyzýván, aby se vzdal. On však nereaguje. Věnuje se pouze svým včelám. Nakonec je zastřelen.

Úkol 4:

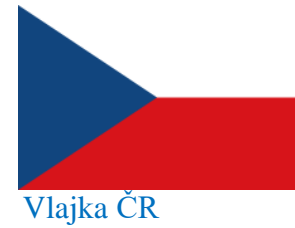
Charakterizujte hlavní postavu, v čem byla jeho síla:

Vysvětlete, kdo to byl partyzán:

7 Vývoj společnosti a kultury v poválečném období

Úkol 1: Spojte data s významnými historickými událostmi:

květen 1945	komunisté se dostali k moci
únor 1948	„klidné“ svržení vlády
rok 1953	smrt Stalina = uvolňování politické situace
srpen 1968	konec 2. světové války
listopad 1989	konec Pražského jara, obsazení vojsky Varšavské smlouvy

Úkol 2: Vysvětlete, co se stalo při událostech z 1. cvičení a charakterizujte jednotlivá období:

1. 1945 – 1948:

2. 1948 – 1953:

3. 1953 – 1968:

4. 1968 – 1989:

5. 1989 – dodnes:

Úkol 3: Rozluštete rébus - významné pojmy:

ALZÁT ÁEEŠDSTÁ = ... = „šťastnější“ období, více svobod, méně cenzury

KTCOILSSAIICÝ LAERISUMS = ...= jediný oficiální směr uplatňující se v socialistických státech

IMEAREGC = ... = zvýšená v roce 1948 a 1968 + jak se nazývá opak: .....

ZEMRALNOIAC = ...= období po r. 1968, represe, cenzura, nesvoboda

CMEDORAKEI = ...= forma vlády, „vláda lidu“, slovo pochází z ....., antonymum je .....

Úkol 4: Doplňte správné údaje (*pod textem máte nápovědu – slova k doplnění*):

Dne 15. 3. .... zanikla Československá republika a byl vyhlášen ..... , který podléhal ..... správě. Prezidentem byl ..... Poválečný vývoj lze dělit do .... etap. Literatura se rozdělila na 3 proudy, a to ..... (= vydávaná „ve vyhnanství“), ... (= vydávaná vlastním malým nákladem). Po druhé světové válce pokračuje země pod vedením ..... v demokratickém duchu, který netrval dlouho. Rok 1948 znamenal přerušeni přirozeného vývoje a nastolení ..... komunistické éry. Ta byla ukončena až ..... revolucí v roce 1989, poté odstupuje i náš poslední komunistický prezident:.....

Sametovou, exilová, Emil Hácha, čtyřicetileté, Edvarda Beneše, 1938, oficiální, samizdatová, Protektorát Čechy a Morava, 4, německé

Jméno prezidenta v nápovědě nehledejte 😊

Čeští/českoslovenští prezidenti:

Úkol 5: Zkuste doplnit tabulku se jmény všech prezidentů: *Antonín Novotný, Václav Havel, Gustáv Husák, Klement Gottwald, Edvard Beneš, Ludvík Svoboda, Tomáš Garrigue Masaryk, Emil Hácha, Václav Klaus, Antonín Zápotocký, Miloš Zeman (pozor- jedno jméno bude v tabulce dvakrát!)*

Jméno prezidenta	Doba vlády
	... - 1935
	1935 - 1938
	1938 - 1945
	1945 - 1948
	1948 - 1953
	1953 - 1957
	1957 - 1968
	1968 - 1975
	1975 - 1989
	1989 - 2003
	2003 - 2013
	2013 - dosud

Úkol 6:

Na kolik let je volen prezident ČR:

Kolik mu musí být minimálně let:

Kolikrát může vykonávat funkci:

Jaké má povinnosti, co je náplní jeho práce:

8 Literatura 1945 – 1989

Úkol 1: Spojte pojmy s jejich charakteristikami. Pokud některý z pojmů neznáte, najděte si jeho význam na internetu a udělejte si k němu poznámku.

samizdat	1. nucené vyhnanství
exil	2. úřední dohled
migrace	3. stěhování
emigrace	4. vyhlazení celého národa, rasy
imigrace	5. shromažďovací
reemigrace	6. typický lit. útvar, hl. hrdina dobrý pracovník, budovatel
budovatelský román	7. útlak
socialistický realismus	8. vystěhování
Petlice	9. opak demokracie, nesvobodný režim 1 strany potlačující lidská práva
cenзуra	10. znovupřistěhování do země původu
totalita	11. spolupracovník
koncentrační	12. jediný povolený lit. směr, schematická výstavba děje, postav
kolaborant	13. přistěhování
holocaust	14. nejznámější samizdatová edice
zlatá šedesátá	15. uvolněné, svobodné období završené Pražským jarem 1968
normalizace	16. podomácku šířená zakázaná literatura
represe	17. období po r. 1968, represe, cenzura, nesvoboda, ...

Úkol 2: Práce s neuměleckým textem – rozhodněte o pravdivosti tvrzení, poté si vysvětlíte významy podtržených slov, uveďte jejich synonyma:

Mezi lety 1948 – 1955 se snížil počet profesorů a docentů na 887.	ANO NE
Učitelé byli vystaveni propagandě, měli se stát angažovanými pomocníky státu.	ANO NE
Pokud se učitel něčím provinil, byl přesunut bez jeho svolení do jiného působiště.	ANO NE
Postavení učitele v popsané době velmi stoupalo.	ANO NE

Pronásledování pedagogických pracovníků

Politickému tlaku byli vystaveni i profesori a učitelé. Celá řada vysokoškolských učitelů byla již v roce 1948 propuštěna. Bylo zavedeno státní vedení vysokých škol, zlikvidována jejich autonomie a byla zrušena definitiva profesorů. V letech 1948 až 1954 se počet profesorů a docentů snížil z 1330 na 887, a bylo propuštěno na pět procent učitelů.

Rozšířenou formou persekuce byly rovněž neustálé přesuny z jedné obce do druhé. Jen v roce 1953 bylo přemístěno v českých zemích přes 6300 učitelů. Pro postavení učitele byl charakteristický politický tlak, kontrola a neúcta k jeho práci. Postavení učitele hluboce pokleslo v sociálním žebříčku.

Dřívější poslání kulturních činitelů vytlačila funkce pouhého vykonavatele směrnic a nařízení - jeho postavení pokleslo na úroveň služebníků moci. Učitelé měli za povinnost se plně angažovat v tzv. budovatelském úsilí - v kolektivizaci, ateistické výchově. Museli vykonávat administrativní práce ve veřejné správě. Podle plnění těchto úkolů je úřady posuzovaly.
(www.totalita.cz)

8.1 Poezie po roce 1945

1945 – 1948: Poezie reaguje na skončení války jako první – rychlejší, lepší vyjádření pocitů, bezprostřednější. Řada básnických osobností se nedožila konce války – **Jiří Orten, Josef Čapek.**

Josef Čapek – *Básně z koncentračního tábora*

Vladimír Holan – sbírka *Rudoarmějci* – portréty vojáků Rudé armády (vyzdvihování dobrých vlastností)

František Hrubín – *Hirošima* – inspirace 8. 8. 1945 – úzkost z budoucnosti

Jiří Kolář – skupina 42 – po roce 1948 zákaz publikace, experimentální poezie (založena na asociacích), téma obyčejných věcí, podporoval experimentální umění (literární koláže)

Mezi další významné autory patřil **Jaroslav Seifert, Vítězslav Nezval,...**

Sedloň M.: Mandelinka bramborová

Úkol: Pracujte s uměleckým textem.

Pro všechny pionýry
jednotná teď linka:
Ničte ji, hubte ji,
je to mandelinka.
Petr a Pavel,
malí pionýři,
našli v poli láhev,
v láhvi brouky čtyři.
Správní pionýři
o vše jeví zájem.
Vytáhli hned lupu,
sedli k broukům na zem.
Heleďte na něho,
pod lupou brouka!
Má žlutý kabát,
nasupeně kouká.
Divili se oba.
Hlavou vrtí: „Ach vy!“
kdopak to kde viděl
brouky vidět v láhvi.
Brambory nám ničí,
pole pustnou rázem,
záškodník z letadla
tu láhev shodil na zem.
Kdo nám brouky schytá,
v láhvi jsou jen čtyři?
Mrk na Pavla Petra:
„Přece pionýři!“

Úkol 1:

Určete funkční styl:
Identifikujte rýmové schéma a pojmenujte typ rýmu:

Text patří do tzv. agitační budovatelské poezie, co to znamená:

Jaký účel text pravděpodobně měl:

Kdo to byl pionýr? Zasad'te toto pojmenování do slovní zásoby dle dobového zařazení:

Kdo podle tehdejší propagandy zpropadeného brouka na československá pole vysadil?

1948 – 1953 – 1968: Po komunistickém převratu 1948 bylo žádáno psaní poezie oslavné (Lenin, Stalin), budovatelské, socialistické. Nepohodlní autoři poezie byli zavíráni (např. **Jiří Kolář**). Autoři volí témata, která nevyjadřují názor, jen slepou spokojenost. Poezie by měla být psána na základě referátu Ladislava Štolla – Třicet let bojů za českou socialistickou poezii – měla by zobrazovat víru v dělnickou třídu a v Sovětský svaz. Mezi autory, kteří plnili kritéria, patřil např. **Michal Sedloň**, který se proslavil básní *Krmička vepřů* (typická budovatelská poezie) či **Vítězslav Nezval** – báseň *Stalin*.

Po Stalinově smrti během období uvolňování dochází k masivnímu rozvoji poezie, vznikají nové básnické skupiny: **Květen, Tvář, Host do domu**. Publikovat mohli i katoličtí básníci, rozvíjela se experimentální poezie. Formovala se nová básnická generace. Skupiny zanikly po okupaci 1968.

8.2 Poezie 70. let, písňové texty

Literatura oficiální – socialistický realismus

Jiří Žáček – autor literatury pro děti, básník, redaktor. Básně 70. let se vyznačují milostnou tematikou.

Literatura neoficiální – např. Jaroslav Seifert – básnická sbírka *Morový sloup* (vyšla v Kolíně nad Rýnem) – autor se loučí se životem, motivy smrti, loučení, pomíjivosti, vzpomíná na zemřelé přátele.

Jiří Žáček – Text – appeal

Já jsem ten homo consumens
co pořád někde
něco shání
Já jsem ten homo consumens
Já chci mít všechno
co je k mání
A to co není
chci tím spíš
Se mnou je vážně jenom kříž
Já jsem ten homo consumens
ubohá oběť
svýho puđu
Já jsem ten homo consumens
co je tu jenem
pro vostudu

Jaroslav Seifert – Morový sloup

Život – to je těžký, strastiplný let
stěhovavých ptáků
do krajin, kde je každý sám.
A nikdy nazpátek.
A všechno, co jsi nechal za sebou,
trápení, smutky, všechna zklamání
zdají se lehčí,
než je tato samota,
kde není žádné útěchy,
která by trochu zkonejšila
uplakanou duši.

Úkol 1: Proved'te rozbor a srovnání obou uměleckých textů. Zaměřte se na formální i obsahovou stránku.

Písňové texty:

Karel Kryl

- písničkář a básník, který po roce 1968 vystupoval s ostrými kritickými texty, ve kterých odsuzoval ruskou okupaci a neschopnost Čechů se bránit. Emigroval do SRN, po revoluci se vrátil zpět do Čech. Své texty shrnul do díla *Kniška Karla Kryla* (vyšlo v exilu). Reaguje na politické a společenské události, kritizuje své současníky, ale také politické hlavy státu. Jeho písně se staly velmi oblíbenými, některé zlidověly, jiné se přezpívávají dodnes (Daniel Landa). Stal se symbolem odporu proti režimu.

www.youtube.cz

Záběr z videoklipu k písni Pasážová revolta

Úkol 1:

Popište obrázek a především se zamyslete nad tím, proč drží Karel Kryl v ruce ostnatý drát.

Karel, K.: Anděl

Z rozmláceného kostela
v krabici s kusem mýdla
přinesl jsem si anděla
Polámali mu křídla
Díval se na mě oddaně
já měl jsem trochu trému
tak vtiskl jsem mu do dlaně
lahvičku od parfému
REF.: A proto prosím věř mi
chtěl jsem ho žádat
aby mi mezi dveřmi
pomohl hádat
co mě čeká
a nemine
co mě čeká
a nemine

Pak hlídali jsme oblohu
pozorujíce ptáky
debatujíce o Bohu
a hraní na vojáky
Do tváře jsem mu neviděl
pokoušel se ji schovat
To asi ptákům záviděl
že mohou poletovat
REF.:
Když novinky mi sděloval
u okna do ložnice
já křídla jsem mu ukoval
z mosazné nábojnice
A tak jsem pozbyl anděla
on oknem odletěl mi
však přítel prý mi udělá

Jaromír Nohavica: Milionář - pust'te si videoklip k písni (www.youtube.cz) a sledujte text:

1. U nas v domě říkaji mi Franta Šiška
bo už od pohledu chytrý sem jak liška
a když kery něco neví
nebo když je na co levý
tak de za mu a ja všecko najdu v knížkách
ha há ha-ha-ha há
tak de za mu a ja všecko najdu v knížkách

3. Dostal jsem se mezi partu uchazečů
nikdo nema šajnu jak tam nervy teču
všecko viděl jsem to hněde
tak jsem zmačknul A B C D
no a už mě kurva ke stolečku vleču
ha há ha-ha-ha há
no a už mě kurva ke stolečku vleču

5. První otázka pry co je ukulele
tož to se přiznam měl jsem bobky u prdele
tak jsem radši hlavu sklonil
abych to všecko neskonil
říkam chtěl bych se obratit na přítele
ha há ha-ha-ha há
říkam chtěl bych se obratit na přítele

2. Raz mi říkal jeden známy dole v baře
že s tu hlavu moh bych do Milionáře
čemu ne říkam si brachu
šak ma Železny dost prachu
no a Čechovi se podivaš do tvaře
ha há ha-ha-ha há
no a Čechovi se podivaš do tvaře

4. Čech to začal takým malým intervju
co pry robim esi kuřim a co piju
tak jsem řekl co jsem řekl
on se evidentně leknul
a už začli blikat světla ve studiu
ha há ha-ha-ha há
a už začli blikat světla ve studiu

Úkol 2: Práce s uměleckým textem.

- Určete funkční styl ukázky:
- Jak příběh dopadne?

- Na co chtěl autor poukázat?

- Podrobně popište použitou slovní zásobu, užívejte konkrétní příklady z textu:

8.3 Český underground

Egon Bondy (.....-.....)

Ožralá Praha - sbírka

Na ulici

Po ulici choděj esenbáci
kteří dělají těžkou práci
Nad hlavou mi lítá éro
a já mám u jména numero
v seznamu na policii
neboť nedělám a jenom piji
Na domě mi visí plakát
na něm je Stalin – má modrej kabát
potom tam taky stojí
že se nás Truman bojí
Za vejkladem vidím srnce
a elektrický hrnce
U řezníka je uherskej salám
Stojí tisíc korun
s babou jsem se hádal vo rum
u pultu v Metru

Měla díru ve svetru
pustili radio: že se v Ostravě dělá
líp než se dělalo včera
Vokolo jdou na špacír vojáci
to jsou pane junáci
oficíři maj epolety
aby bylo v armádě víc osvěty
Všichni shlédněte film Štědré léto
jak mysleli že to nejde a jde to
V půl šestý hlásej na ulici zprávy
že se maj přihlásit zdravý
že maj jít do výroby
pokud to nejsou veřejně činný vosoby
Taky nedostanou žádný lístky
tak to maj jistý

Koupil jsem si francovku

dal jsem za ni 30 korun
teď ji vozkusím
jestli je lepší než rum
Půl procenta mentolu
krkám nahoru dolu
sedmdesát procent lihu
skládá na mě svoji tíhu
Koupil jsem si francovku
je lacinější než rum
Už mi tím pitím
měkne rozum

Totální realismus

XI.

Četl jsem zprávu o procesu s velezrádci
když jsi přišla
Po chvíli jsi se svlékla
a když jsem k tobě lehl
byla jsi jako vždy příjemná
Když jsi odešla
dočetl jsem zprávu
o jejich popravě

XII.

Vězni vstávají v šest hodin
pak stelou a střídají se na kbelíku v rohu
místnosti
v půl sedmé je snídaně
a o státních svátcích bílá káva

XIII.

Sedím ve své cele
a pozoruji plakát
přípevněný na protější zdi
na němž je napsáno
Sbor vězeňské stráže
úderná pěst dělnické třídy
nebo se dívám z okna
za nímž je věž
a obloha někdy podivuhodně
modrá

V prdeli

Všechno je v prdeli
ve všední den i v neděli
Jenom ty filmy sovětský
ty jsou vědecký

Zas jsem byl dneska opilý

celej den jsme spolu tak zabili
Já jsem jen chlatal
a ti druzí to platili
Ti co to platili
se při tom bavili
kdo by se nebavil když vidí
jak jsem opilý
Potom mě vezli domů
a nadávali mi k tomu
Ale na Kampě stálo ráno
šest zasněžených stromů

Úkol 1: Porovnejte jednotlivé ukázky, co mají společného?
Najděte v nich typické znaky undergroundu.

Proveďte jazykový rozbor a charakterizujte tak jazykovou stránku poezie E. Bondyho:

Vysvětlete podtržené výrazy:

Charakterizujte životní pocit lyrického subjektu, v čem nachází útěchu?

Proveďte rozbor rýmů (rýmová schémata, jejich názvy, pravidelnost,...).

8.4 Tendence v české próze po roce 1948

Úkol 1: Pracujte s texty.

a) Autorův románový debut (1963) byl už ve své době oceňován jako mimořádný literární čin. Co hlavně upoutalo pozornost, byla originalita **Fuksova** životního názoru a způsob vyprávění. Až podivně působí titulní postava nenápadného, čestného, pasivního úředníka, lpícího na lidské důstojnosti a dobrotě a hledajícího postup, jak se ubránit a uniknout před blížícími se hrozbami. Osobitá je vypravěčova perspektiva, takže četba provokuje nejistotu, nakolik je realita absurdní a temná, nebo banální a obyčejná, a zvědavost, jestli je příběh bláhový a groteskní, nebo smutný. Ani nevíme, jestli román myslí na tísnivý obraz doby, anebo na docela osobní autorovu úzkost. Právě ze sugestivní tajuplnosti se rodila autorova sláva zasahující nejenom českou kulturu. Hned následovaly překlady do mnoha jazyků a dílo se tak obracelo k těm, kdo se trápili tragédií holokaustu a existenční nejistotou soudobého člověka.

b) Sbírka obsahuje 15 povídek a dva oddíly věnované reportážím ze světa, první oddíl se nazývá Tam a zpátky, druhý Vino e olio. Obě cestopisné části byly ve 2. vydání z roku 1967 vypuštěny.

Povídky jsou krátké, ale o to více poutavé. Horizontálně jsou rozděleny do jednotlivých kapitol, respektive povídek a členěny do odstavců. Např. ve **Vajíčku** nás autor seznámí nejdříve s hlavní postavou (dal jí jméno Pokštefl) a poté vypráví v autorské 3. osobě (vertikální členění) prostřednictvím vypravěče o telefonátech a odchodu do koncentračního tábora a zaznamenává pocity přeživších. Ich-formou jsou líčeny cestopisné zážitky.

Tématem prvních dvanácti povídek je okupace, válka, židovství. V povídkách **No dovolte, Lébl, To, Co je lepší?** jsou popisovány praktiky a výslechy gestapa; o odchodu do koncentračních táborů je Romeo; o národní hrdosti, německé moci, Protektorátu a okupaci povídka Polívka, Zmizel jako cukrář, Rota, plakat!; o příchodu z koncentračních táborů Dvacáté století, Vajíčko, Cigareta, Díra. Zároveň se tu objevují oba póly – postavami jsou veznění i vězňatelé. V povídce Co je lepší? je popisován lékař Hengele, který rozřazuje Židy a má v rukou jejich další osud, v povídce Zmizel jako cukrář je hlavní figurou vězeň.

Téma a motivy spisovatelových děl jsou odrazem jeho životních zkušeností s nacistickou mocí. Jeho vidění situací a emocionální popis nazveme tragikomickým, což je pro tuto Aškenazyho prózu specifické.

c) **Trampoty pana Humbla** jsou televizní adaptací románu předního českého spisovatele Vladimíra Neffa, který vyšel v roce 1967. Jeho hlavním hrdinou je pan Humbl, který si je neochvějně jist svými vysoce morálními kvalitami, ačkoliv ledacos svědčí o pravém opaku. Prostřednictvím inscenace je nám umožněno nahlédnout nejen do duše, ale i přepestrých osudů muže, který se během svého života setkal s několika politickými systémy a bylo jen na něm, jak se k nim postaví. Scénář, který je založen na příkrém rozporu mezi tím, jak vidí tento člověk sám sebe a jak ho vidí a hodnotí jeho okolí, má formu horečnatého snu, v němž hrdina stojí před pomyslným soudem těch, kterým tak či onak za svého života ublížil.

Gemini: Miroslav Donutil je jako malá česká krysa proplouvající různými režimy opravdu dobrý, zpracování jež je skutečně hodno své předlohy... (23. 1. 2004)

Tosim: ...aneb život jedné kurvy. Zjednodušování a zevšeobecňování Čechů se od jisté doby vyhýbám, ale řekl bych, že v tomto případě se autorovi podařilo vše vystihnout celkem věrně. Jen nevím, zda to jméno je zvoleno dobře. I když...třeba Grebeníček by asi mnoho lidí nevydejchalo...i když nevím proč. (31. 1. 2004)

WANDRWALL: Nadprůměrný televizní film, který ale trochu tlačí i na pilu. Je snad vinný jen pan Humbl? A co ti ostatní, co ho obviňují? Jak s nimi po stránce lidskosti naložil? Klíčem je možná úvod televizního filmu, kde stojí - Záleží vždy na situacích a jak se v nich lidský jedinec zachová, ne na době, společenském zřízení. Myslím, že je to tak. (5. 9. 2010)

Crocuta: Nadprůměrné televizní zpracování vynikajícího Neffova románu o jedné takové svini, jakých mezi lidmi bylo. (3.9.2007)

- Zařaďte správně texty:

textem publicistického stylu je text .....

odborným textem je .....

anotací je.....

- U textu publicistického určete útvary, zhodnoťte jeho využití, jak moc je subjektivní a zda ovlivní budoucího čtenáře.

- Zabývejte se jazykovým rozbořem úryvků.

- V textu odborném vyhledejte odborná slova, pokuste se je vysvětlit.

- Porovnejte témata jednotlivých knih.

- Spojte správně autora a název díla, se kterými jste se nyní seznámili:

Ladislav Fuks Ludvík Aškenazy Vladimír Neff	Vajíčko Trampoty pana Humbla Pan Theodor Mundstock
--	---

8.5 Jiří Weil

(1900 – 1959)

- český prozaik, novinář, překladatel ruské literatury
- komunista židovského původu
- pobýval v SSSR, po pobytu začal nesouhlasit s režimem a byl vyloučen ze strany
- svůj původ musel za 2. sv. války skrývat – nenastoupil do transportu
- dílo inspirováno vlastními zážitky (pronásledování Židů)

Život s hvězdou

- román z období 2. světové války, hlavní postavou je pan Roubíček, žid, který přijal veškerá opatření velmi pasivně a jen čeká na svůj transport, všechno chápe jako osud, že to tak mělo být a oddává se tomu. Časem však zjistí, že je třeba bojovat o svůj život a rozhodne se .....

Úkol 1: Domyslete, k čemu se asi hlavní postav rozhodne:

Weil, J.: Život s hvězdou

„Růženo,“ řekl jsem, „lidé usedají k prostřeným stolům v této hodině, na stolech jsou vázy s květinami, talíře řinčí a z polévkových mis se kouří, pouštějí se do jídla, krájejí noži maso a nabírají je vidličkami, utírají si ústa ubrousky a pijí pivo, pak blaženě odpočívají v tuto hodinu, všude v restauracích a domácnostech.“

Růžena mi nemohla odpovédět, nebyla v pokoji, nebyla vůbec se mnou. Nevěděl jsem, co se s ní stalo, neviděl jsem ji již dlouho. Snad nebyla vůbec na světě, snad vůbec nikdy nežila.

A já jsem s ní mluvil, musil jsem s někým mluvit, vařil jsem si jídlo na bubínku, bylo mi zima, protože bubínek nechtěl ohřívat mansardu, nepřiléhaly dveře a okna, marně jsem je utěšňoval starými ponožkami, dvakrát jsem již vyčistil troubu, byl jsem unavený, umazaný a zoufalý, měl jsem hlad a byla doba oběda.

„Růženo,“ řekl jsem, „nyní pijí lidé černou kávu, nu, třeba to není pravá černá káva, ale sedí si v teple po dobrém obědě, a já mrznu, Růženo, a mám hlad.“

Mansarda byla plna čmoudu, snad z bubínku, snad z cigaret, které jsem kouřil. Sbaloval jsem je z čajové náhražky, bylo to snad jahodové a malinové listí, nemohl jsem kouřit chmel, byl jsem po něm ospalý a bolela mě hlava....

Spálil jsem postel a skříň, spálil jsem všechno, co se dalo, protože jsem neměl uhlí a protože jsem jim nechtěl nic dát, nedostanou ode mne nic, ani staré ponožky, kterými jsem utěšnil okna a dveře, ani záclony, ze kterých jsem udělal hadr na podlahu, ani nábytek, který již spolykal bubínek. Nevěděl jsem ještě, co mám dělat s matracemi, musel jsem na něčem spát, na holé podlaze by bylo zima, nevěděl jsem také, co mám udělat s mycím stolkem, byl z tvrdého dřeva, neměl jsem dosti sil, abych jej rozřezal, měl mramorovou desku, tu jsem hodil do zahrady, aby se rozbila, ale nerozbila se a dusila trávu. Matrace jsem chtěl spálit, až se mnou něco provedou. Mycí stůl musím pak také nějak zničit a pak tu zůstane jen starý, rozviklaný kuřácký stůl, ano, nespálil jsem jej úmyslně, ačkoliv to bylo tak snadné, byly to jen tenké bambusové hůlky. Kuřácký stůl musil zůstat. Až přijdou zabavovat nábytek, najdou jen rozpraskané stěny, prázdnou mansardu, rozbitý bubínek a uprostřed bude kuřácký stůl; jediný kus nábytku, který se k ničemu nehodí, bude vladařem pokoje.

Úkol 2: Práce s uměleckým textem.

- Určete literární žánr, druh, útvar:
- Popište situaci v ukázce:

- Vysvětlete název díla:

- Proč hlavní hrdina realizuje postupné ničení všeho, co mu patří, co ho k to mu asi vedlo?

- Charakterizuje hlavní postavu:

- Obsah díla:

8.6 Arnošt Lustig

(1926-2011)

- * český spisovatel a novinář
- * zabýval se tématem holocaustu, sám autor byl Žid, který prošel koncentračními tábory, podařilo se mu však uprchnout z transportu smrti a do konce války se musel schovávat
- * téma války, holocaustu se objevuje ve všech jeho prózách
- * po roce 1968 odešel do exilu (USA)

Úkol 1:

K jaké události došlo v roce 1968 v ČSR? Popište důvody, průběh, následky, zúčastněné strany,...

- * po revoluci se navrátil zpět a učil např. na soukromé Literární akademii Josefa Škvoreckého v Praze
- * od roku 2012 je udělována Cena Arnošta Lustiga, první obdržel biskup Václav Malý
- * jeho díla řadíme k druhé vlně válečné prózy, jsou částečně autobiografická

Úkol 2:

Uveďte synonymum ke slovu „autobiografická“:

- * *Dita Saxová, Démanty noci*
- * *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*: – novela založená na skutečné události o podvodu, který spáchali nacisté na skupince italských Židů

Lustig, A.: Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou

Kdepak ty tvoje přenáramné nožky tančili, jak jsme tu o tom už slyšeli? No, pověz nám to, nebo alespoň ukaž.“ Možná že i v té chvíli byla ještě tvář Kateřiny Horovitzové zpola dětská, ale kdo uměl číst v lidských očích, našel tu zralé poznání. Čekala, co první důstojník ještě udělá. Nu dolů s těmi hadříky pobídl ji všechno co máš na těle beztak pochází odtud. A co máš pod tím, s tím se asi také sejdeš naposled tady, nemusíš s tím dělat tolik caviků. Svlékat, svlékat, nezdržovat, dělat, nehlobat, soustředit se na to, co se poručí a co se sluší!

Úkol 3:

• Zasaďte ukázkou do kontextu celého díla Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou. Stručně popište situaci.

- Co následovalo po této situaci?
- Co tedy bylo poslední kapkou k zásadnímu rozhodnutí hlavní hrdinky?
- Určete typ vyprávěče a vyprávěcí postup:
- V textu podtrhněte větu uvozovací.
- V textu nalezněte 2 pravopisné chyby. Napište správné varianty chybně zapsaných slov.
- Do podtrženého úseku doplňte správnou interpunkci (pozor: do přímé řeči je vložena věta uvozovací):
- Autor uprchl z transportu smrti. Co to transport smrti byl, popište, jak k tomu útěku došlo.
- Kterými dvěma reálnými událostmi se autor při psaní díla inspiroval?

8.7 Jan Otčenášek

(1924 – 1979)

Narodil se do rodiny truhláře roku 1924 v Praze. Vystudoval obchodní akademii. Poté byl krátce totálně nasazen na práce v Německu. Koncem války se Otčenášek zapojil do ilegálního hnutí mládeže. Po 2. světové válce začal studovat estetiku na FF UK, ale studia nedokončil. Poté pracoval jako úředník. Od roku 1952 působil ve Svazu československých spisovatelů. V roce 1960 se rozhodl pro svobodné povolání jako spisovatel, zároveň spolupracoval s Filmovým studiem Barrandov jako jeho dramaturg a scénárista. Zemřel 1979 v Praze.

Nejprve píše o tématech ze své současnosti, teprve poté se obrací k období 2. sv. války. Z dalších děl: *Občan Brych*, *Kulhavý Orpheus*,...

Otčenášek, J.: *Romeo, Julie a tma*

Usedla na samý kraj pohovky tak trochu bázně, jako by ještě nevěřila v její hmotnost, a pak si oddychla. Rozhlédla se a zvědavě vyzkoušela proleželá pera. Vzhledla s krotkým úsměvem. „Je tu docela hezky.“ „Moc ne. Ale tady budete v bezpečí. Nikdo sem nepřijde. Já se jmenuji Pavel.“ „A já Ester.“ „To je zvláštní jméno.“ „Táta míval občas divné nápady. Nelíbí se vám?“ „To jsem neřekl. Je jen nezvyklé. Nic víc.“

Vstal, vykročil po podlaze, promýšleje s čelem směšně nakrčeným nahlas všechno nezbytné. Tady je vlněná pokrývka, nosím ji na výlety, ještě je cítit senem, tady je hrnek, skříň, ramínko na šaty, ani jsem o něm nevěděl, tyto dveře vedou do dílny, ve dne tam nikdy nechodíte. A zavírejte dveře zevnitř na klíč. A buďte tu ve dne zticha, vedle pracují, ano? Umývadlo a klozet jsou hned za dveřmi, ráno a v noci ... a nevycházejte za žádnou cenu na chodbu. A rádio nepouštět. Slibujete? A pamatujte na zatemnění, než rozsvítíte, je sem vidět z pavlače, ostatní zařídím sám. A také... A ještě abych nezapomněl... Nakonec si připadal trochu směšný. Posadil se zadýchaně proti ní a prohlížel si ji. Teprve teď na světle si povšiml, že je vlastně hezká. Tvář pod temnými vlasy byla neskutečně bledá, postrádala souměru, ale drobné nesoulady ji jen zvýrazňovaly. Nerušily. Oči, z nichž hleděla tuhově černá noc, svítily pod oblouky hustého obočí, spojeného řídkými chloupky nad nosem, temnou září. Plaché a dojemné, plné dětského údivu, byly krásné. Sklouzl pohledem po obrysu malých prsu pod bílou blůzou se žlutou hvězdou. Rychle uhnul očima. Točila se mu slabě hlava. Nikdy, ani později, nerozeznal, čím voní.

Úkol 1: Práce s uměleckým textem.

- Určete literární žánr, druh, útvar:
- Popište situaci v ukázce:

- Určete časoprostorové údaje:

- Vysvětlete pojem heydrichiáda:

- Vysvětlete název díla + k jakému slavnému dílu odkazuje:

- Proč musela dívka dbát na stálé zatemnění:

- Charakterizuje hlavní postavy:

8.8 Josef Škvorecký

Josef Škvorecký (1924 Náchod – 2012 Toronto^[1]) - česko-kanadský spisovatel - prozaik, esejista, překladatel a exilový nakladatel. Patřil k nejvýznamnějším českým poválečným prozaikům. Děťství prožil v Náchodě (ve svých dílech jej nazývá Kostelcem). Po maturitě na gymnáziu v Náchodě 1943 pracoval „totálně nasazen“ jako pomocný dělník. Na univerzitu mohl nastoupit až po skončení války, kdy byly vysoké školy zase otevřeny. Nejprve krátce studoval na lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze, pak 1946 přestoupil na filozofickou fakultu – obor angličtina a filosofie. Na umístěnku působil jako učitel na středních školách. Roku 1951 získal doktorát. Po návratu z vojenské služby nastoupil jako redaktor. Po politickém skandálu následujícím vydání jeho prvního románu **Zbabělci** roku 1958 musel redakci opustit (částečně autobiografický román zachycující posledních 8 dní války v Kostelci očima Škvoreckého alter ega **Danny Smiřického** – gymnazista, jazz, Irena, o válku se nezajímal, i když se jí ke konci účastnil).

Živil se jako spisovatel z povolání. Odjel dokonce přednášet na univerzity do USA. Po zastavení příprav vydání knihy Tankový prapor v Československu se spolu s manželkou Zdenou rozhodl zůstat v exilu a usadil se v Torontu (Kanada), kde mu byla nabídnuta profesura. Dál vyučoval na různých univerzitách. V roce 1971 společně s manželkou Zdenou založil nakladatelství '**68 Publishers**, které se zařadilo mezi přední exilová nakladatelství. V něm do počátku 90. let vydával české exilové autory a v Československu zakázaná díla. V roce 1978 byl společně se svojí ženou zbaven československého státního občanství. Jeho dílo bylo přeloženo do mnoha jazyků, od konce 70. let se těší značného ohlasu zejména v Severní Americe.

(www.wikipedia.cz)

Úkol 1:

- Identifikujte funkční styl:
- Shrňte obsah textu:

- Rozeberte jazykovou stránku ukázky:

- Vysvětlete význam „alter ego“:
- Vysvětlete význam „totálně nasazen“:
- Uveďte synonymum ke slovu autobiografie:
- Uveďte synonymum ke slovu exil:
- Zdůvodněte horní index „1“ za životními daty autora:

- Uveďte zdroj ukázky:

Mezi mnoha zfilmovanými díly se nachází i povídkový soubor **Prima sezóna** – děj se odehrává v průběhu jednoho válečného roku od zimy do podzimu v malém městečku Kostelci. Hlavním hrdinou je opět **Danny Smiřický**, který se v každé povídce snaží rozličnými způsoby získat přízeň nějaké dívky. Jeho pokusy však vždy končí nezdarem. Válka opět není hlavním předmětem zobrazení.

Škvorecký J.: Prima sezóna

Tentokrát byl plán tutový a bylo to vymyšleno tak: Zdeněk Pivonka odjel do Prahy k rodičům, protože dostal telegram, že mu onemocněla matka. Irena už dávno Rost'ovi slíbila, že mu bude sedět modelem k portrétu, a protože tou dobou patřilo k ctizádosti všech kosteleckých holek mít od Rosti portrét, nebude se Irena jistě zdráhat využít Zdeňkovy nepřítomnosti a přijít do Rost'ovy chaty v lese, kterou používal jako ateliér. Skici k portrétům si Rost'a schovával, a holkám neříkal proč. Jelikož jim ale dával zadarmo hotové a děsně barevné portréty, žádná po tom nepátrala. Já jsem podle toho plánu měl, jako rozervaný marnou láskou, bloudit ten den po lese a jako náhodou zajít po obědě do Pittermanovic chaty. Potom měl Rost'a jako říct, že asi tak na hodinku na dvě Irenu nepotřebuje, neb pro dokončení obrazu je lepší, když tam model není, aby ho nerozptyloval.

Rost'a často holky poučoval, že je expresionista, to znamená, že do jejich obličejů promítá své vnitřní stavy, které v něm vyvolávají. Té dvouhodinové pauzy, potřebné k tomu, aby Rost'a promítl své stavy do Ireny, jsem měl využít já. Počítali jsme, že ji pozvu na procházku do lesa, a dál, mezi skály a tak dále, jak nejdál to půjde. Rost'a se měl zatím vytrazit do Kostelce a nechat v chatě nějakou výmluvu, takže až se vrátíme z procházky s Irenou uvedenou do přístupné nálady, bude tam jen jeho vzkaz a nedokončený portrét. Potom už bude záležet jen na mně, jak dlouho se mnou Irena v chatě zůstane. Pro jistotu dal Rost'a na palandu čisté prostěradlo. Byl to krásně vymyšlený plán. Nejkrásnějc ze všech, co jsme je až dosud s Rost'ou vymysleli na různé jiné holky. Většinou moc nevyšly, ale tenhle byl tutový.

Ve čtvrt na dvě jsem tedy, jako hrozně smutně, vlezl do chaty a jako jsem se překvapil: „Ahoj! To je ohromný! Vy ste tady? To sem nevědě! Nerušim?“ „Nerušíš,“ řekl Rost'a, přesně jak to měl v roli, nic nezapomněl. Irena po mně koukla s inteligentním podezřením, a mně najednou připadalo, že plán třeba není tak tutový. A s lanem přes rameno a v horolezeckých pumpkách, které jsem si navlík na to rozervané bloudění, jsem si připadal trochu vedle. „Co tu děláš?“ pravila Irena. „Tak ...“ řekl jsem lyricky. „Bylo mi smutno ... víš, Ireno? Tak sem se šel tak courat ... do skal ...“ Až sem jsme měli konverzaci přibližně promyšlenou. Odsud začínala šachová partie, kde na všechno, co by Irena řekla, byla řada možných replik. Řekla repliku, s níž jsem vůbec nepočítal: „Tak proč se necouráš? Di se courat!“

Úkol 2: Práce s uměleckým textem:

- Popište situaci v ukázce:

- Charakterizujte hlavní postavy díla, jejich vztahy:

- Popište slovní zásobu výňatku:

- Víte, jak se nakonec Danny zapojil do války?

8.9 Ota Pavel

Dílo *Smrt krásných srnců* spatřilo světlo světa roku 1971. Spadá tedy dobou svého vzniku do 4. období české literatury 2. poloviny 20. st. – období zahrnuje roky 1968 - 1989

Úkol 1: Co se stalo v ČSR ve zmíněných letech:

• 1968:

• 1989:

Literaturu tohoto období dělíme do 3 skupin: exilová (= vycházející v zahraničí, u nás vydávaná až po roce 1989), samizdatová (= kopírována vlastním nákladem – kopie na psacím stroji jen pro nejbližší, zakázaní autoři) a oficiální (úředně schválená – sem patří i O. Pavel).

Kontext autorovy tvorby:

Ota Pavel - spisovatel a novinář, původním jménem Ota Popper (1930 – 1973). Byl synem obchodního cestujícího Leo Poppera (který mimo jiné prodával vysavače firmy Electro –Lux). Otec (židovského původu) byl se dvěma staršími bratry za války v koncentračním táboře, matka s Otou bydleli poblíž Lidic, jejichž tragédie je blízce zasáhla. Naštěstí se celá rodina po válce opět shledala.

Ota Pavel se aktivně věnoval fotbalu a hokeji. Střídal různá zaměstnání, stal se sportovním redaktorem v rádiu i novinářem, doprovázel českou reprezentaci po celém světě. Jeho život byl ovlivněn těžkou duševní chorobou.

Začíná publikovat již na vojně, především kratší povídky a reportáže do novin a časopisů. Proslavil se tzv. sportovní beletrií vycházející z jeho osobních zážitků (= povídkami ze sportovního prostředí): *Dukla mezi mrakodrapy* – o reprezentačním výjezdu pražské Dukly do USA, kam mužstvo Pavel opravdu doprovázel jako sportovní reportér.

Hned několik prací z oboru sportovní beletrie bylo poctěno novinářskými a literárními cenami, některé byly zdramatizovány a uvedeny Československým rozhlasem, popř. se dočkaly filmových adaptací.

Mimořádnou pozornost čtenářů autor vzbudil knížkou příběhů ze života svého otce *Smrt krásných srnců*, na ni navázala posmrtně vydaná vzpomínková próza *Jak jsem potkal ryby*. Právě tato dvě díla jsou dnes z Pavlovy tvorby nejznámější.

Smrt krásných srnců:

• literární žánr: .....

• literární druh: .....

• literární útvar: soubor 9 autobiografických povídek (= *kratší prozaické dílo, střední epika - dle rozsahu shodná s novelou, kratší než román, s jednoduchým příběhem, bez odboček od hlavní dějové linie a s menším počtem postav*), 2 cenzurou vyřazené, nejčastěji tedy vydávané v počtu 7

• jazyk a styl díla: jazyk díla působí velmi přirozeně, autenticky. Sám autor v rozhovorech přiznával, že píše velmi těžce, stále text upravuje, dokud postavy nemluví tak, jak jim „pusa narostla“.

Povídky se čtou „jedním dechem“, dostávají civilní charakter, opravdovost, věrohodnost, mají rychlý spád (autor si reportážní styl psaní vycvičil ve svém povolání). Dokáží oslovit široké čtenářské vrstvy (svou lidskou jednoduchostí jsou přístupné i méně náročnému čtenáři, přesto ale nepůsobí primitivně). Otovy prózy i reportáže nejsou psány v čistě informačním duchu. Jsou psány spíše jako vyprávění plné emocí, citů, přičemž každá z postav má své vlastní city, myšlenky a postoje.

Povídky výborně doplňuje inteligentní nevtíravý humor a nerušivé lyrické popisy krás přírody.

- prostředí díla: Křivoklátsko, především Berounsko (Popperovi zde opravdu měli chatu, tatínek Pavla byl skutečně vášnivý rybář)
- čas díla: 2. sv. válka a dalších přibližně 10 let poté (*pozor, ve filmech jen malá část díla*)

Úkol 2: Přečtěte si v učňovské čítance ukázkou z povídky *Kapři pro wehrmacht* (str. 29) a pracujte s ní jako s maturitním textem. Udělejte si poznámky:

Bratr Oty Pavla Hugo Popper. Fotografie pořízená otcem Leem pro firmu Electro – Lux je dodnes používána pro reklamní účely.

Úkol 3: Jak souvisí fotografie s dílem.

www.csfd.cz

Svět Oty Pavla - to je především svět jednoduché životní pravdy, opravdových lidí a přírody, již ovšem musí člověk rozumět, aby pochopil její hloubku a velikost. A právě o atmosféru tohoto světa šlo režiséru Karlu Kachyňovi při zpracování slavných povídek především. Mnohé musel domýšlet, zejména při líčení života rodiny Popperových před válkou. Hlavní roli otce mistrně zastal Karel Heřmánek, starostlivou a milující matku Marta Vančurová.

www.csfd.cz

8.10 Vladimír Páral

- narozen 1932, pseudonym Jan Laban. Brzy po jeho narození se rodina přestěhovala do Brna, kde prožil dětství. Nakonec se rozhodl pro chemii a vystudoval vysokou školu v Pardubicích. Stal se inženýrem. Po ukončení studií pracoval Vladimír Páral v chemickém průmyslu na severu Čech. Při tom psal, a když již měl za sebou několik úspěšných románů, chemický obor opustil a stal se v letech spisovatelem z povolání.

Vladimír Páral je výlučný prozaik, jeho díla se vyznačují chemicko-technologickým myšlením s často zřetelnými autobiografickými prvky, zdůrazňováním sexuální motivace lidského jednání.

Jednotlivé úseky v první etapě tvoří **pentalogie** zvaná **černá**: např. novela **Katapult**. Ve snaze vyjít poněkud vstříc dobové poptávce po optimismu vznikla tak zvaná „**bílá řada**“.

Mezi rutinní prózy s rostoucí dominancí sexu patří např. **Playgirls**. S Páralovou popularitou souvisí mnohatisícové náklady jeho knih a jejich filmové i televizní zpracování.

Úkol 1:

Uveďte synonymum ke slovu pseudonym + co nejvíce důvodů pro jejich použití u spisovatelů:

Úkol 2: Doplňte vlastní jména/pseudonymy:

- Zeman
- Karel Zeman (jeho syn)
- Samuel Clemens
- undergroundový spisovatel Magor
- Jean-Baptiste Poquelin
- Vladimír Vašek
- Johanna Rottová

Úkol 3: Básník **Otokar Březina** se ve skutečnosti jmenoval:

- a) František Dvorský
- b) Josef Kroužil
- c) Pavel Šubrt
- d) Václav Jebavý

Úkol 3: V učňovské čítance si přečtete ukázkou u díla *Katapult* a rozhodněte o pravdivosti tvrzení:

Hlavní hrdina umírá při vlakové nehodě.	ANO NE
Kniha je lit. žánrem epika, druhem próza.	ANO NE
<i>Katapult</i> patří do tzv. bílé řady.	ANO NE
Pentalogie obsahuje 6 volně spjatých uměleckých děl.	ANO NE
<i>Katapult</i> je varováním před promiskuitním stylem života.	ANO NE
Hlavní hrdina miluje svého syna.	ANO NE

Polibek od muže mě vyděsil!

10. srpna 2017 • 11:31

Autor románů jako Milenci a vrazi, Katapult, Soukromá vichřice či Playgirls, které byly i zfilmovány, má dnes krásné 85. narozeniny. A u té příležitosti spisovatel Vladimír Páral probral s Bleskem svůj dost košilatý život.

Vzpomínáte si na vaše první milování?

„Po první noci lásky mi dívka dala boty.“

Jako že kopačky?

„Vůbec. Byly to perforované semišky a byly tak velké, že když jsem čekal na kraji chodníku na zelenou, měl jsem pocit, že mi jejich špičky trčí do vozovky. Dodnes mám z toho lichotivý dojem, že jsem na ni zřejmě zapůsobil něčím velikým.“

Žen jste měl spousty. Projevil ale o vás někdy zájem i muž?

„Jako studentovi mi jeden pán nabídl za milování tehdejší modrou dvacetikorunu. To byla spousta peněz. Ale když mě poprvé políbil, dotek jeho strniště mě tak vyděsil, že jsem mu utekl. Toto budiž mým příspěvkem k programu pražského pochodu homosexuálů Gay Pride...“

Jaká byla vaše největší touha?

„Chtěl jsem psát romány. To se naplnilo – jednu dobu jsem psal každý den – i v sobotu a v neděli. I na Štědrý den a na Silvestra dopoledne. Na Nový rok jsem psal jen odpoledne.“

Kolik činil váš první honorář spisovatele?

„Můj první honorář byl 4110 korun. Když jsem ho dostal, málem jsem se vznášel. Pár let poté, když mi přišel asi desátý honorář, mě už unavovalo, když jsem pro těch 36 tisíc musel přes celé město na poštu.“

Kdy jste zažíval nejlepší období?

„Právě teď! Tohle říkám tak dlouho, že už tomu skoro věřím.“

(www.blesk.cz)

Úkol 4: Práce s neuměleckým textem.

Určete funkční styl:

Shrňte obsah textu:

Popište kompozici textu:

Zařaďte text k serióznímu/bulvárnímu tisku, dokažte rozhodnutí použitými znaky:

Slovo „kopačky“ zasadte do útvarů slovní zásoby (spisovnost, jednoznačnost/mnohoznačnost, dobové zařazení, uveďte synonyma,...):

Vymyslete pro spisovatele alespoň 3 další zajímavé otázky:

8.11 Bohumil Hrabal

Didaktický test

V roce 1971 byla dokončena jedna ze dvou vrcholných Hrabalových próz – Obsluhoval jsem anglického krále. Hrdina a vypravěč se symbolickým jménem Jan Dítě prochází jako číšník postupně nádražní restaurací, penzionem, honosnými hotely v Praze a Děčíně a sní o tom, jak jednou sám vybuduje něco tak velkolepého, že vyrazí všem lidem “z branže“ dech. S jakousi bezelstnou naivitou přitom sleduje jak všechny jeho plány a kroky k tomu aby si dobyl uznání a vyrovnal se svým vzorům končí krachem. V okamžiku triumfálního úspěchu při obsluhování skutečného habešského císaře sice předčí i nedostižného mistra oboru pana Skřivánka, jehož „obsluhování anglického krále“ je jen symbolickým obratem vystihujícím perfektní ovládnutí řemesla, vzápětí je však neprávem obviněn z krádeže zlaté lžičky a jen v poslední chvíli zachráněn před sebevraždou. Z trucu se ožení s německou dívkou, odcizí se svým českým kolegům – a je zavřen do německého vězení. (Literatura pro IV. ročník SŠ)

1. Který slohový postup v textu převažuje? 1 b
a) informační   b) výkladový   c) popisný   d) vyprávěcí
2. Které tvrzení vyplývá z textu: 1 b
a) Jan Dítě obsluhoval anglického krále.   b) Jan Dítě obsluhoval habešského císaře.
c) Anglického krále obsluhovala německá dívka.   d) Habešského krále obsluhoval Jan Dítě.
3. Kterým slovním druhem je slovo VŠEM: 1 b
a) číslovka   b) zájmeno   c) předložka   d) částice
4. Rozepište číslovku 1971: 1 b
5. Najděte větu, která neodpovídá Pravidlům českého pravopisu: 1 b
a) Z trucu se ožení s německou dívkou, odcizí se svým českým kolegům...
b) V okamžiku triumfálního úspěchu při obsluhování skutečného habešského císaře sice předčí i nedostižného mistra oboru...
c) ...velkolepého, že vyrazí všem lidem “z branže“ dech.
d) S jakousi bezelstnou naivitou přitom sleduje...
6. Napište, jakým slovotvorným způsobem bylo utvořeno slovo SEBEVRAŽDA: 1 b
7. Který tvar zájmena JENŽ není spisovný v mužském rodě: 1 b
a) jehož   b) jež   c) jej   d) jemuž
8. Vyberte možnost, kde je správně opravená interpunkce v souvětí: 1 b
a) S jakousi bezelstnou naivitou přitom sleduje, jak všechny jeho plány a kroky k tomu, aby si dobyl uznání a vyrovnal se svým vzorům, končí krachem.
b) S jakousi bezelstnou naivitou přitom sleduje, jak všechny jeho plány a kroky k tomu, aby si dobyl uznání a vyrovnal se svým vzorům končí krachem.
c) S jakousi bezelstnou naivitou přitom sleduje jak všechny jeho plány a kroky k tomu aby si dobyl uznání a vyrovnal se svým vzorům, končí krachem.
d) S jakousi bezelstnou naivitou přitom sleduje, jak všechny jeho plány a kroky k tomu aby si dobyl uznání a vyrovnal se svým vzorům končí krachem.

9. Napište, k jakému funkčnímu stylu se text řadí:

1 b

10. Rozhodněte, zda jsou uvedené věty v souladu s Pravidly českého pravopisu: *max. 2 body*

10.1 Strávil dva týdny u své milované babičky.

10.2 Břehy spojoval vysutý most.

10.3 Teď se rozhodne, kdo z koho.

10.4 Na poli rolníci nakládali na vůz otepi slámy.

11. Dejte do 7. pádu: Koupila jsem originální hrnek se tři ucha:

1 b

Didaktický test si vyhodnoťte, dosažený počet bodů vydělte celkovým možným – tj. 12 a vyjde vám číslo v procentech. To odpovídá známce dle tabulky:

Známka	Procent
1	100 – 89 ☺
2	88 – 75
3	74 – 55
4	54 – 44
5	43 a méně

Bohumil Hrabal

Úkol 1: Jednotlivé části textu srovnajte dle logické posloupnosti:

Po roce 1970 Hrabal nesměl několik let publikovat, avšak na skličující společenské i literární poměry odpověděl novým tvůrčím vzmachem. Ačkoliv i dříve vycházel z vlastní zkušenosti, z míst a prostředí, kde žil, a z osudu lidí, které zblízka poznal, jako novinka v jeho díle zapůsobily rozsáhlejší stylizovaně vzpomínkové prózy, tematicky a situačně spjaté s nejužším rodinným okruhem a vlastním životem v „rodném“ Nymburku (Postřižiny). Většinu beletristických prací vzniklých v 70. a 80. letech vydal nejprve v samizdatových edicích, poprvé obvykle v edicích Petlice a Expedice (Obsluhoval jsem anglického krále, Postřižiny).

Po matčině sňatku (1917) s Františkem Hrabalem žili společně v Polné, kde jeho adoptivní otec pracoval jako účetní v pivovaru, a od 1920 v Nymburku, kde byl Hrabalův otčím správcem a posléze ředitelem pivovaru. 1924 se k nim na dlouhá léta přistěhoval otcův bratr Josef (Pepin), inspirující „múza“ a jedna z výrazných postav Hrabalovy literární tvorby.

Roku 1963 se stal spisovatelem z povolání.

Na počátku 50. let se sblížil s řadou literárních osobností, které různou měrou zapůsobily na utváření jeho životních i uměleckých postojů: s Jiřím Kolářem, Jiřím Weilem, Egonem Bondym a experimentátorským grafikem Vladimírem Boudníkem.

Narodil se jako nemanželský syn Marie Kilianové v Brně roku 1914.

Zemřel roku 1997 za nevyjasněných okolností pádem z okna nemocnice Na Bulovce.

Po studiích Hrabal vystřídal řadu zaměstnání (zapříčiněno i dobou), od jara 1942 do podzimu 1945 postupně pracoval jako traťový dělník či asistent traťmistra; po absolvování odborného kurzu pracoval na železniční stanici jako výpravčí. Pak se vrátil do Prahy, aby dokončil studia práv (JUDr. 1946), právnickou kariéru však odmítl. Po roce 1948 vystřídal řadu dalších zaměstnání (balič starého papíru, brigádník v ocelárně, kulisák,...). Všechny tyto zkušenosti poté vkládal do své tvorby.

Hrabal se prosadil v první polovině 60. let jako jedna z nejvýraznějších osobností české novodobé prózy, přitom však zveřejňování jeho děl nebylo totožné, ba ani paralelní s jeho faktickým tvůrčím vývojem. Povídky jeho prvních knih vydaných v 60. letech (Pábitelé) byly převážně v ich formě a postava se představuje sama svou vlastní vyprávěcí aktivitou. Souviselo to s povahou postav, Hrabalem objeveného typu tzv. Pábitelů, kteří o sobě a svém euforicky bájevém postoji ke skutečnosti nechávají vědět zejména tím, co a jak vyprávějí. Mezi další významná díla patří Ostře sledované vlaky (z období Protektorátu).

www.slovníkceskeliteratury.cz

Úkol 2: V textu o Bohumilu Hrabalovi zvýrazňovačem označte jeho důležitá díla.

Úkol 3: Práce s uměleckým textem.

Hrabal, B.: Postřižiny

Když jsem šlápla do pedálů, pan Boďa se mnou chvilku běžel a přidržoval mi vlasy, aby se mi nedostaly do řetězů nebo do drátů. A když jsem nabrala dostatek rychlosti, pan Boďa hodil do vzduchu cíp mého účesu, jako se vyhazuje do vzduchu hvězda nebo drak do nebe, a zadýchán se vracel do krámu. A já jsem jela a vlasy za mnou vlály, slyšela jsem jejich praskot, jako když se mne sůl nebo hedvábí, jako se vzdaluje déšť po plechové střeše, jako se smaží vídeňské řízky, tak za mnou vlála ta pochodeň vlasů, jako když kluci se zapálenými smolnými košťaty pobíhají v podvečer filipojakubské noci nebo pálí čarodějnice, tak za mnou vlál dým mých vlasů.

...

Několik cyklistů, kteří mne poznali, rozhořčeně se rozjeli za mnou, a já jsem jela pojízdným špalírem cyklistů, všichni mne bičovali zlostnými pohledy, ale to mi dodávalo sílu, založila jsem si ruce a jela bez držení a do pivovaru jsem vjela sama, cyklisté už stáli s bicykly mezi nohama před kanceláří s nápisem: Kde se pivo vaří, tam se dobře daří, teď vyběhl Francin. „Kde máš vlasy?“ pravil Francin a držel redispero číslo tři v chvějících se prstech.

www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/bohumil-hrabal/postriziny

Práce s uměleckým textem.

- Určete literární žánr, druh, útvar:
- Určete typ vyprávěče:
- Popište situaci v ukázce:

• Zkuste domyslet, jak ukázka pokračuje. Jak na ostříhání dlouhých vlasů reagoval manžel Francin? (Odpověď poskytnete obrázek na další straně ☺)

- Určete časoprostorové údaje:
- Charakterizuje hlavní postavy:
- Popište slovní zásobu ukázky:
- V textu podtrhněte větu uvozovací.

www.csfid.cz Photo © Filmové Studio Barrandov

Úkol 4:

Popište situaci na dalším snímku z filmu *Postřižiny*- režie Jiří Menzel (1980, hvězdně obsazený: Magda Vášáryová, Jiří Schmitzer, Jaromír Hanzlík, Rudolf Hrušínský, Petr Čepek, Rudolf Hrušínský ml., Oldřich Vízner, Miroslav Donutil,...).

8.12 Milan Kundera

(1929)

- ve světě současný nejúspěšnější, nepřekládanější a nejdiskutovanější český spisovatel. Jeho romány jsou nejen mezinárodními bestsellery, ale představují i nepominutelný příspěvek k vývoji románového žánru. Kundera je synem brněnského muzikologa Ludvíka Kundery. Po maturitě na brněnském gymnáziu se zapsal na Filosofickou fakultu Univerzity Karlovy, ale studium záhy přerušil a studoval hudební skladbu. Absolvoval pak Filmovou fakultu AMU a v letech 1958-70 zde přednášel světovou literaturu. V roce 1975 odešel do Francie, kde mu bylo nabídnuto místo hostujícího profesora na univerzitě v Remeši. V roce 1979 byl zbaven československého občanství. Nyní žije trvale v Paříži, do vlasti se po roce 1989 vrací jen sporadicky stejně jako jeho dílo, jehož pozvolné vydávání sám řídí.

Kundera debutoval básněmi.

Úkol 1:

Uveďte synonymum ke slovu debutovat:

Směšné lásky – povídkový soubor, ironický, až cynický odstup od světa i od sebe samého, chirurgicky přesná vyprávěcí strategie.

Žert – román - realita vymykající se z kontroly, politické téma, jedna z nejdůležitějších knih poválečné české literatury. Kundera se zde po svém (eticky diskutabilně) vypořádal s proviněním části své generace loajální se stalinským režimem a projevil trpkou skepsi nad tím, zda je možné promarněné životy zhodnotit a napravit. Nevinný žertík, provokace vysokoškoláka je brán smrtelně vážně, je vyloučen ze strany i z fakulty. Na vojně prožívá „směšnou lásku“, teprve po letech se vrací k vědecké práci, touží se pomstít viníkovi, svede jeho ženu, ale pomsta se mine účinkem.

Nesnesitelná lehkost bytí – nejslavnější román, zfilmovaný, mnohovýznamové dílo neskrývající filozofické ambice.

Výňatky z manifestu Dva tisíce slov:

Nejdřív ohrozila život našeho národa válka. Pak přišly další špatné časy s událostmi, které ohrozily jeho duševní zdraví a charakter. S nadějami přijala většina národa program socialismu. Jeho řízení se však dostalo do rukou nepravým lidem. Nevadilo by tolik, že neměli dost státnických zkušeností, věcných znalostí a filosofického vzdělání, kdyby aspoň měli víc obyčejné moudrosti a slušnosti, aby uměli vyslechnout mínění druhých a připustili své postupné vystřídání schopnějšími.

Komunistická strana, která měla po válce velkou důvěru lidí, postupně ji vyměňovala za úřady, až je dostala všechny a nic jiného neměla. Musíme to tak říci a vědí to i komunisté mezi námi, jejichž zklamání nad výsledky je tak veliké jako zklamání ostatních. Chybná linie vedení změnila stranu z politické strany a ideového svazku v mocenskou organizaci, jež nabyla velké přitažlivosti pro vládychtivé sobce, vyčítavé zbabělce a lidi se špatným svědomím...

Činnost státu a hospodářských organizací neměla kritiku. Parlament se odnaučil rokovat, vláda vládnout a ředitelé řídit. Volby neměly význam, zákony ztratily váhu. Nemohli jsme důvěřovat svým zástupcům v žádném výboru, a když jsme mohli, nedalo se po nich zas nic chtít, protože nemohli ničeho dosáhnout. Ještě horší však bylo, že jsme už téměř nemohli důvěřovat ani jeden druhému. Osobní i kolektivní čest upadla. S poctivostí se nikam nedošlo a o nějakém oceňování podle schopností darmo mluvit. Proto většina lidí ztratila zájem o obecné věci a starala se jen o sebe a o peníze, přičemž ke špatnosti poměrů patří i to, že ani na ty jejich peníze není dnes spolehnutí. Pokazily se vztahy mezi lidmi, ztratila se radost z práce, zkrátka přišly na národ časy, které ohrozily jeho duševní zdraví a charakter...

Hlavní vinou a největším klamem těchto vládců je, že svou zvůli vydávali za vůli dělnictva. Kdybychom tomu klamu chtěli věřit, museli bychom dnes dávat za vinu dělníkům úpadek našeho hospodářství, zločiny na nevinných lidech, zavedení cenzury, která zabránila, aby se o tom všem psalo, dělníci by byli vinni chybnými investicemi, ztrátami obchodu, nedostatkem bytů.

Úkol 2:

Shrňte hlavní myšlenky textu:

Jak vidí aktuální situaci ve společnosti a státě?

Proč byl sepsán takový manifest?

Dokážete odhadnout, co se lidem, kteří manifest psali a podepsali, stalo po roce 1968?

Kdo je viníkem aktuálně popisované situace v textu?

Pokuste se napsat podobný manifest směřovaný současné politice, či nějakému palčivému problému, který se vás týká. Myslíte, že by lidem v dnešní době pomohl podobný manifest?

9 Literatura po roce 1989

9.1 Kulturně-historická situace

* svobodné volby (k prvním volbám přišlo neuvěřitelných 96 % voličů), prezidentem zvolen: ....., volby vyhrála politická strana: .....

Úkol 1:

Proč asi k volbám přišlo tolik voličů, když už nebyly povinné?

Úkol 2:

Vysvětlete, co znamená, že volby v demokratickém státě by měly být:

- rovné
- svobodné
- přímé či nepřímé
- s pluralitou politických stran
- tajné

* 1. 1. 1993 – vznik samostatné České republiky po rozpadu ČSFR

Úkol 3:

Jaký typ zkratky je „ČSFR“ + co tato zkratka znamená:

* demokratizace společnosti, otevřeny hranice, zrušena státní policie, zrušena cenzura (= úřední dohled)

* 1. 5. 2004 ČR členem EU

Úkol 4: Jmenujte další státy EU:

* pro současnost jsou typické korupční skandály, aféry ve státní sféře aj. - budování demokracie totiž není tak snadné, jak se zdálo

Umění - znaky:

* zejména postmoderní architektura (tančící dům v Praze,...)

* velký rozkvět všech druhů umění, volnost bez pravidel

* masová komerční kultura často pochybné umělecké kvality

* experimentální architektura (návrh budovy Národní knihovny Jana Kaplického,...)

Úkol 5: Byla knihovna v Praze postavena? Proč byl návrh kontroverzní? Jaký je váš subjektivní názor? *Odpovědi si ověřte v následujícím textu, ke kterému splňte i další úkoly.*

Vizualizace Kaplického návrhu budovy Národní knihovny na Letné – tzv. blobu

FOTO: Future Systems

Vláda o Kaplického knihovně: Není pozemek ani peníze

18. ledna 2010 22:44

Výstavba Národní knihovny podle projektu zesnulého architekta Jana Kaplického se neuskuteční kvůli pozemku na Letné, který už knihovna nemůže získat. Druhým problémem je příliš vysoká odhadovaná cena. Novinářům to řekl ministr kultury Václav Riedlbauch. Národní knihovna se navíc rozhodla jít jinou cestou, k níž patří oživení historického areálu Klementina. Hovořilo se o tom, že výstavba by stála kolem dvou miliard korun. Předběžné odhady byly dvakrát až dvaapůlkrát vyšší, podotkl ale Riedlbauch. Na stavbu by podle jeho názoru nebyly peníze.

Pražští zastupitelé sice v minulosti schválili knihovně prodej parcel na Letné, město nyní říká, že usnesení neplatí. Knihovna pozemek nezíská a podle ministra je to nevratné. "Je beznadějně mimo hru." uvedl Riedlbauch.

Praha chce, aby pozemek na Letné byl v územním plánu nově veden jako park a nebyl určen pro stavbu zařízení kulturního charakteru.

Národní knihovna se tedy rozhodla jít cestou revitalizace Klementina, které podle ministra skýtá potřebné prostory asi na dvacet let pro předpokládaný rozsah činnosti. Musí se ale rozšířit depozitář, což se stane v Hostivaři, a zajistit lepší logistiku knih.

Stavbu nové knihovny stále propaguje například Nadační fond Pro knihovnu, několik občanských iniciativ, několik petic s tisícovkami podpisů a loni založená politická strana Blob.

Úkol 6: Práce s neuměleckým textem.

Určete funkční styl ukázky:

Shrňte obsah textu:

Je stavba Kaplického knihovny již mrtvý projekt?

Popište kompozici textu:

Proč je v úvodu textu *18. ledna 2010 22:44*?

V označené větě nalezněte chybu v interpunkci.

Literatura - znaky:

- svobodné vyjadřování bez cenzury, vznik řady nových nakladatelství
- zprvu vycházejí díla zejména zakázaných autorů (bez cenzury, bez úprav – Hrabal, Škvorecký,...)
- trh začal být postupně přesycen tituly, těžko lze rozeznat brak od kvalitního čtiva
- vznikají nové časopisy
- postupně klesá zájem o literaturu (internet, TV,...). Stejně jako ve světové literatuře i zde se začíná objevovat komerční literatura. Mezi oblíbená témata patří drogy, katastrofy, tabuizovaná témata, erotika, závislosti, horor, thriller,...
- objevuje se experimentální próza i poezie

Literatura:

- vliv magického realismu a postmodernismu (Miloš Urban)
- experimentální próza založená na představivosti (Jiří Kratochvíl)
- deníky, paměti – reálné zachycení příběhů (Eva Kantůrková)
- humoristická próza (Irena Dousková, Petr Šabach)
- zachycení současného světa přístupnou formou (Michal Viewegh)
- prvky sci-fi, groteskní a ironické zachycení společnosti (Jan Pelec)
- prolínání stylových rovin – folkloristika a etnologie s uměleckým textem (Petr Janeček)

9.2 Michal Viewegh

Michal Viewegh (* 31. března 1962 Praha) je český spisovatel a publicista. Je držitelem prestižní Ceny Jiřího Orteny z roku 1993 a je nejprodávanějším českým spisovatelem, s více než milionem výtisků.^[1] Přežil prasknutí aorty. Patří mezi osobnosti českého společenského života, které se soudí s bulvárním tiskem o odškodnění.

Život - editovat

Matka Michala Viewegha je právnička, otec byl inženýr-chemik, později starosta Sázavy. V roce 1980 maturoval na gymnáziu v Benešově. Nedokončil studiu ekonomie na VŠE, ale vystudoval češtinu a pedagogiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde studium dokončil roku 1988. Již od začátku svého studia v roce 1983 publikoval povídky v Mladé frontě. Po dokončení vysoké školy se krátce věnoval vystudovanému oboru, učil na základní škole v Praze 5 – Zbraslavi, ale už v roce 1993 učitelské povolání opustil. Stal se na dva roky redaktorem v nakladatelství Český spisovatel, pak definitivně spisovatelem z povolání. Kromě románů je i autorem literárních parodií (**Nápady laskavého čtenáře**, 1993). V roce 1993 mu byla udělena prestižní **Ceny Jiřího Orteny**. Je prvním českým spisovatelem, který si vyzkoušel psaní románu spolu se čtenáři na internetu v díle **Blogový román Srdce domova**, který je zároveň otevřenou školou tvůrčího psaní, vznikající mezi srpnem a prosincem roku 2009. Michal Viewegh však přiznává, že spisovatelství je osamělé povolání, při kterém tráví s počítačem i 10 hodin sám.^[2] Dne 10. prosince 2012 mu praskla aorta, ležel v IKEMu, jeho stav byl stabilizován. Poté se rehabilitoval na klinice Malvazinky. Uvádí, že trpí melancholií a výpadky paměti. Tato událost mu pomohla si uvědomit relativitu některých problémů: „Dívám se do zahrady a najednou se vnitřně zklidním a připomenu si, že 90 % lidí s prasklou aortou nepřežije. Už nesleduju kritiku, bulvár ani politiku. Nenakupuju, nic nesháním.“

Romány

- **Báječná léta pod psa**, 1992 – autobiografický román, zachycující atmosféru v Československu od doby normalizace až po pád komunismu; zfilmováno 1997
- **Výchova dívek v Čechách**, 1994 – tragická love story o zbraslavském učiteli, který přijme nabídku podnikatele Krále, aby dával jeho dceři kurz tvůrčího psaní, vztah Beáty s učitelem se postupně vyvíjí; zfilmováno 1996
- **Účastníci zájezdu**, 1996 – základem zápletky je setkání velmi rozdílných lidí na autobusovém zájezdu do Itálie; zfilmováno 2006
- **Román pro ženy**, 2001 – zfilmováno 2005
- **Román pro muže**, 2008 - román o ženském zklamání ze světa řízeného přestárlými kluky, ale také bilancující, mnohdy až sebeironickou reflexí úspěšného spisovatelství; zfilmováno 2010

Úkol 1: Práce s neuměleckým textem z Wikipedie. Nejprve si text pozorně přečtete, pak zodpovězte otázky.

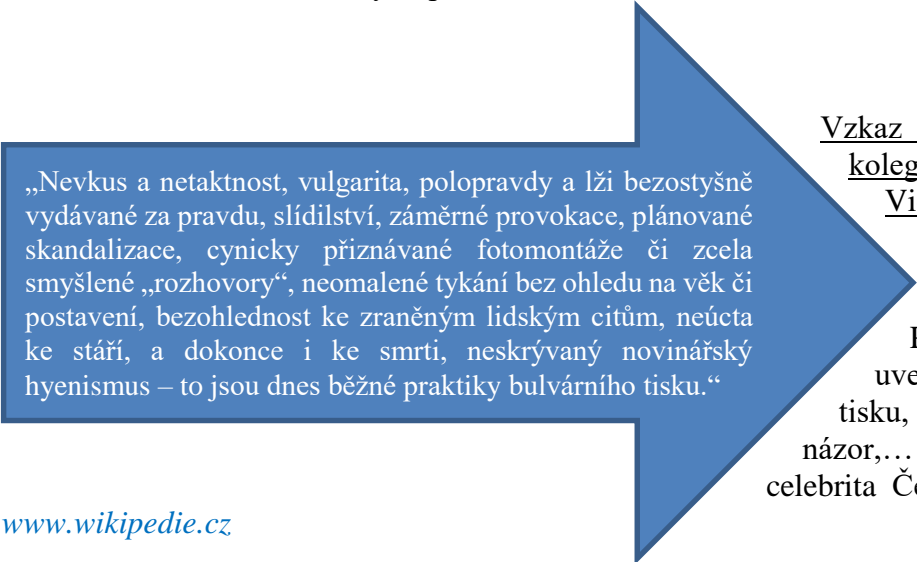
Určete funkční styl, definici zdůvodnit.

Shrňte obsah ukázky.

Okomentujte grafickou stránku ukázky + horní indexy.

Vysvětlete:

- Cena Jiřího Ortena
- blogový román
- škola tvůrčího psaní
- otevřená encyklopedie

„Nevkus a netaktnost, vulgarita, polopravdy a lži bezostyšně vydávané za pravdu, slídilství, záměrné provokace, plánované skandalizace, cynicky přiznávané fotomontáže či zcela smyšlené „rozhovory“, neomalené tykání bez ohledu na věk či postavení, bezohlednost ke zraněným lidským citům, neúcta ke stáří, a dokonce i ke smrti, neskrývaný novinářský hyenismus – to jsou dnes běžné praktiky bulvárního tisku.“

Vzkaz bulváru a výzva kolegům od Michala Viewegha z r. 2009

Úkol 2:

Pracujte s citací, uveďte znaky bulvárního tisku, vyjádřete vlastní názor,... Jak byste se cítili jako celebrita Čechách?

www.wikipedia.cz

Viewegh, M.: Báječná léta pod psa

Kvidův otec od ledna 1990 pracuje na ministerstvu zahraničního obchodu ve funkci vedoucího obchodní skupiny. Do zaměstnání denně dojíždí vlastním vozem. V září téhož roku je vyslán na kontraktační cestu do Brazílie. „To už jde, ne?“ usmívá se v té době často. Krátce po svém návratu je v rámci celkových prověrek ministerstva pozitivně lustrován a propuštěn. Vrací se do a. s. Kavalier Sázava, kde vykonává funkci cenového referenta.

V příštích měsících spí babička Věra velmi neklidně. V noci z 18. na 19. srpna 1991 neusne babička vůbec. Nedokáže si to vysvětlit. Ráno zjišťuje, že všechny tři andulky znovu uletěly. O pár minut později se z rádia dovídá, že v SSSR byl proveden státní převrat a že v ulicích Moskvy stojí tanky. „Realistu zázraky nikdy nevedou do rozpaků,“ komentuje celou událost Kvido.

Kvidova matka nemá na zázraky čas, neboť do konce října musí odevzdat návrh projektu pro tzv. velkou privatizaci. Mimoto si dělá vážné starosti s recidivou otcovy nemoci.

12. září přilétá z chorvatské Puly, ohrožované srbskými nacionalisty, Mirjana; Kvidova matka jí poskytuje politický azyl. 10. října odevzdává Kvido do nakladatelství Československý spisovatel rukopis románu Báječná léta pod psa.

Úkol 3: Práce s uměleckým textem.

- Určete literární žánr, druh, útvar:
- Zasaďte ukázku do kontextu literárního díla:

- Popište situaci v ukázce:
- Určete časoprostorové údaje:
- Vysvětlete název díla:
- Charakterizuje hlavní postavy (využijte i informace z výňatku):
- Popište jazykovou stránku ukázky:
- Vysvětlete výrazy/uveďte synonyma:
  - pozitivní lustrace:
  - privatizace:
  - recidiva:
  - nacionalista:
  - azyl:

9.3 Drama

Znovu do stejné řeky

Divadlo Semafor uvede obnovenou Kytici a oslaví padesátiny

PRAHA Obnovenou premiéru muzikálové verze Erbenov... Kytice, nejúspěšnější hry minulých padesáti roků pražské populární scény, uvede Divadlo Semafor 17. září jako svou první premiéru 51. sezony. V ní oslaví půlstoletí své existence.

Semaforská podoba zhudebněné básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena vznikla na počátku sedmdesátých let: napsal ji Jiří Suchý, hudbu složil Ferdinand Havlík. Premiéra byla v roce 1972, za deset let hra dosáhla šesti set repríz. Jednotlivé balady byly samostatnými uzavřenými kusy, Suchého skvělé slovní hříčky na erbenovské téma vynikaly nadsázkou, vtipem, jazykovou i literární bohatostí i spoustou nápadů

Úkol 1: Práce s neuměleckým textem.

Identifikujte funkční styl:

Určete dominantní slohový postup:

Určete slohový útvar:

Shrňte obsah textu:

Uveďte zdroj výňatku:

Odhadněte primárního čtenáře:

Charakterizujte použité jazykové prostředky:

Popište kompozici textu:

Vyberte pravopisně správnou variantu:

- Erbenovi / Erbenovy
- erbenovské / Erbenovské
- jedenapadesáté / jeden a padesáté

Definujte literární útvar BALADA (přiřaďte ji k literárnímu žánru, druhu, obsahové zvláštnosti, známí představitelé):

Divadlo Semafor:

<http://www.kalendarakci.atlasceska.cz/lysistrata-cinohra-divadlo-semafor-11626/>

Úkol 2:

Kdo je zobrazen na fotografii?

Pozn.: Vtip divadla dokazuje i informace z oficiální webové stránky www.semafor.cz:

„OMYLEM nebo NÁHODOU ale třeba i NASCHVÁL jste právě vstoupili na stránky divadla SEMAFOR...“

10 Souhrnné opakování učiva 4. ročníku

1. Doplněte čárky, podtržením označte věty hlavní a vlnovkou věty vedlejší. Nezapomeňte určit druhy vedlejších vět. *za každou čárku půl bodu, za správné určení všech VH a VV 2 body, za každou vedlejší větu 1 b*

- A) Věděl že neprijde. B) Byt který jsme si vyhlédli už není v nabídce.
C) Když se nebudete učit nepojedete na výlet. D) Bylo mi doporučeno abych změnil lékaře.
E) Nepřišel protože se mu nechtělo. F) Pršelo když se vraceli.

2. Stručně definujte: 2 b
souvětí souřadné:
souvětí podřadné:

3. Definujte následující pojmy a ke každému uveďte konkrétní příklad: 8 b
neologismus: (př.:
historismus: (př.:
slovo familiární: (př.:
dysfemismus: (př.:

4. Zakroužkujte (zvýrazněte) nespisovná slova a nespisovné tvary slov (P. Frýbort: Vekslák):
„A co Lhoták?“ zeptal sem se potichu. „Nezájem, pivo mu natočím – ale jinak mu nejrači vidím paty.“
„Ty si blbej! Jak myslíš, že se kreje před esembákama?“ „Vůbec! Auta má jen jako bokovku.“
„Koukej – já nic neřikam, ale bacha na toho bonzáka.“ 3 b

5. Rozlište, definujte zkratkové slovo a iniciálovou zkratku. Doplněte k oběma konkrétní příklady. 4 b
zkratkové slovo: (př.:
iniciálová zkratka: (př.:

6. Určete všechny větné členy ve větě, u přísudku, příslovecného určení a přívlastku také jejich druh: 7 b

Autor inzerátu v textu chybně použil iniciálové zkratky.

7. Doplněte tabulku: 12 b

	základové slovo	slovtvorný základ	slovtvorný prostředek
letadlový			
rozzářit			
záškolák			
učitelka			

8. Proved'te morfematický rozbor slov, jednotlivé části popište:

9 b

hladomorna

vypravovali

ukazatel

9. Zakroužkujte písmena, která by měla být velká: (max. 6 b, za každou chybu minus 0,5 b)
organizace spojených národů, střední evropa, jsem pražan, proto jsem slávista (= fanoušek klubu slavie), moravan, slovan, český, čeština, teplický okres, jihočeské rybníky, bitva na bílé hoře, klášterec nad ohří, dům u tří užovek, bydlí v ulici s názvem u zeleného lesa, listina základních práv a svobod, poslanec poslanecké sněmovny parlamentu ČR

10. Určete slovní druhy (stačí číslem):

(12 krát 0,5 b)

spaní, jestliže, ano, dobře, který, oba, Petrův, crr, viz, dvoje, -li, mně

Cvičení si vyhodnoťte, dosažený počet bodů vydělte celkovým možným – tj. 74 a vyjde vám číslo v procentech. To odpovídá známce dle tabulky:

Známka	Procent
1	100 – 89 ☺
2	88 – 75
3	74 – 55
4	54 – 44
5	43 a méně

11 Nejdůležitější pojmy

Literární žánry:

próza – psaná do řádků, odstavců, kapitol

poezie – psaná do veršů (= 1 řádek), slok (= 1 odstavec)

drama – divadelní hra (dílo určeno k prezentaci před diváky na jevišti), každé drama se skládá ze 4 částí: akt (= jednání = dějství), scéna, výstup, replika (= promluvy postavy, než jí skočí do řeči postava jiná), divadelní scénář je navíc doplněn o pokyny autora (k pohybu herců na jevišti, jejich emocím, kostýmu, rekvizitám,...) – ty se nazývají scénické (= jevištní) poznámky

Literární druhy:

epika – má děj, příběh

lyrika – nemá děj, místo toho zachycuje nálady, pocity lyrického subjektu

drama = viz výše

Rým:

= zvuková shoda na koncích veršů, zaznamenává se rýmovým schématem = vzorcem

a b a b = střídavý

a a b b = sdružený

a b b a = obkročný

nepřavidelného uspořádání, např. a b a c = přerývaný

Literární útvary:

objevuje se jich velmi mnoho, u ústní maturity se nejčastěji setkáte s:

román = epika, próza delšího rozsahu, složitějšího děje, více postav

povídka = epika, próza kratšího rozsahu, proto logicky méně složitý děj a méně postav

novela = totéž co povídka, ale navíc má překvapivý závěr (ať už dobrý, či špatný, to je jedno)

balada = lyrickoepická báseň smutného obsahu

tragédie = drama smutného obsahu

komedie = drama veselého obsahu

...

Typ vyprávěče:

ich-forma = vyprávěč je v první osobě, je tedy postavou z děje („Já jsem se probudila...“)

er-forma = vyprávění ve 3. osobě („Petr se probudil...“)

Vyprávěcí postup:

chronologický = vyprávěč vypráví v časové posloupnosti (od minulosti do přítomnosti)

retrospektivní = vyprávěč skáče v čase z přítomnosti do minulosti

Slohový postup:

- způsob podání či zpracování tématu: vyprávěcí, popisný/charakterizační, úvahový, výkladový (u učební látky), informační

Funkční styly:

administrativní, publicistický, prostě sdělovací, odborný – u ústní maturity

řečnický, umělecký – i v didaktických testech

Slohový útvar:

objevuje se jich velmi mnoho, u ústní maturity se nejčastěji setkáte s:

úřední dopis, faktura, objednávka, novinový článek, recenze, oznámení, SMS, odborná monografie, ...

12 Slovní zásoba

Dělíme ji podle různých kritérií:

1. Podle spisovnosti:

- A) slova spisovná:
  - a) neutrální – běžná slova (žena, dům)
  - b) hovorová – ve slohových pracích nevhodná, jen v mluvené, neformální řeči (kilo, koukat, holka, kýbl)
  - c) knižní – v odborném a uměleckém stylu či u slavnostních příležitostí (počin, hvozd, odvětit)
  - d) termíny = odborné názvosloví (software, kyselina sírová)
  - e) poetismy = slova básnická – v umělecké literatuře (luna, oř)
- B) slova nespisovná:
  - a) slova nářeční = dialektismy – omezena místně (zemáky, ogar, žufánek)
  - b) slova profesionální – mluva příslušníků určitého povolání, oboru (světla – myslivci, kožař, trafo)
  - c) slova slangová – mluva členů zájmových skupin, vrstev (studentský slang – koule, sportovní, vojenský slang,...)
  - d) argot – mluva podřadných skupin, např. zlodějů, tajná řeč, často proniká časem do jazyka (bonzovat)

2. Podle citového zabarvení:

- A) slova neutrální – většina, použitelná v jakékoli situaci = bez expresivity
- B) slova familiární – u blízkých osob, často zdvořiliny (maminka, děťátko)
- C) slova dětská (haját, papů)
- D) slova zjemnělá = eufemismy (zesnout, odejít místo zemřít, dříve narozený místo starý)
- E) slova hanlivá = pejorativní – záporný citový vztah, „mírné“ nadávky (dědek, hňup)
- F) slova vulgární – „hrubé“ nadávky
- G) dysfemismy – opak eufemismů, hrubě vyřčená skutečnost (chcípnout, zdechnout - o člověku - místo zemřel)

3. Podle dobového zabarvení:

- A) slova historická = historismy – pojmenovávají zaniklé, běžně se nevyskytující skutečnosti (léno, palcát, odpustek)
- B) slova zastaralá = archaismy – nahradila je novější slova, v běžné mluvě je používá starší generace, jinak se užívají v umělecké literatuře k dosažení atmosféry (drahný čas, anžto, jazykozpyt)
- C) slova nová = neologismy – nově utvořená nebo přejatá slova, za předešlé generace neexistovala (téměř vše od počítačů, techniky, vědy: procesor, notebook, SMS, e-mail)

13 Rozbor neuměleckého textu – otázky k MZ

1. Identifikovat funkční styl, identifikaci zdůvodnit.
2. Shrnout obsah textu.
3. Odhadnout primárního čtenáře.
4. Charakterizovat použité jazykové prostředky, doložit na konkrétních textových pasážích.
5. Okomentovat kompozici neuměleckého textu.
6. Uvést dominantní slohový postup, určit slohový útvar.
7. Uvést další slohové útvary daného funkčního stylu, jeho znaky,...

14 Rozbor uměleckého textu – otázky k MZ

1. Zasadit ukázkou do kontextu literárního díla.
2. Popsat situaci v ukázce.
3. Určit časoprostorové údaje.
4. Charakterizovat hlavní postavy.
5. Zachytit hlavní motivy díla.
6. Charakterizovat formální stránku literárního díla (přiřadit k literárnímu žánru, druhu, útvaru, určit typ vypravěče, vyprávěcí postup, charakterizovat slovní zásobu – dokládat na konkrétních textových pasážích, ...).
7. Zasadit dílo do kontextu autorovy tvorby.
8. Zasadit autora do kontextu literárněhistorického vývoje.

15 Použitá literatura

- Blažková, T.: Humor ve vybraných prózách české literatury 60. let 20. století [online]. 30. 11. 2011 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné z: http://theses.cz/id/a7obos/Humor_ve_vybranych_prozach_ceske_literatury_60__let_20__s.PDF
- Černá, J.: Literatura pro 4. ročník. Střední škola obchodu a služeb, Teplice 2016.
- Československá filmová databáze [online]. [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/111217-trampoty-pana-humbla/>
<http://www.kosmas.cz/knihy/182314/denik/>
- Lehár, J. Česká literatura od počátků k dnešku. Praha: NLN, 2008.
- Lustig, A.: Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou. Praha: Mladá fronta, 1990
- Martinková, V. a kol.: Čítanka 1 – 4. Tripolia s. r. o. Praha 2001 (ukázky uměleckých textů).
- Moldanová, D. Česká literatura v období avantgardy (1918-1945). Ústí nad Labem: Univerzita J.E.Purkyně, 2002.
- Pavel, O.: Smrt krásných srnců. Praha: Československý spisovatel, 1973
- Vlasáková, D.: šablony – pracovní listy pro český jazyk a literaturu, projekt CZ.1.07/1.5.00/34.0597 pro Střední školu obchodu a služeb, Teplice, p. o.
- Weil, J.: Život s hvězdou. Praha: Mladá fronta, 1964
- Kosmas [online]. [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.kosmas.cz/knihy/124508/pantheodor-mundstock/>